

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

David Baroš

Arbitrabilita sporu a důsledky její absence

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Arbitrabilita sporu a důsledky její absence*“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci, dne 31. března 2016.

.....
David Baroš

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Janě Petrov Křiváčkové, Ph.D. za odborné vedení, konzultace, kritiku i věcné připomínky, bez kterých by tato práce nebyla nikdy vznikla. Poděkování patří také mým prarodičům, kteří po celé studium stáli při mně, podporovali mě a respektovali můj pohled na svět.

*„Postupuj podle takových zásad,
u nichž bys mohl jednoznačně žádat,
aby se staly všeobecnými zákony.“*

Immanuel Kant

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	7
ÚVOD	8
1 PRÁVNÍ POVAHA ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ	12
1.1 DOKTRINÁLNÍ POJETÍ POVAHY ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ	12
1.1.1 <i>Jurisdikční doktrína</i>	13
1.1.2 <i>Kontraktační doktrína</i>	15
1.1.3 <i>Smíšená doktrína</i>	16
1.2 KRITIKA DOKTRÍN Z POHLEDU PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY A JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU	17
1.3 DÍLČÍ ZÁVĚR O PRÁVNÍ POVAZE ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ A JEJÍ VLIV NA POVAHU ROZHODČÍ SMLOUVY	19
2 KRÁTCE K OTÁZCE PRÁVA NA SPRAVEDLIVÝ PROCES V ROZHODČÍM ŘÍZENÍ	24
3 ARBITRABILITA SPORU	28
3.1 POJETÍ ARBITRABILITY	30
3.2 SUBJEKTIVNÍ ARBITRABILITA	31
3.3 OBJEKTIVNÍ ARBITRABILITA	33
4 PLATNÉ UZAVŘENÍ ROZHODČÍ SMLOUVY Z HLEDISKA PODMÍNEK OBJEKTIVNÍ ARBITRABILITY	35
4.1 PODMÍNKA EXISTENCE MAJETKOVÉHO SPORU	35
4.2 SPORY ROZHODOVANÉ OBECNÝMI SOUDY	39
4.3 VYLOUČENÍ ARBITRABILITY SPORŮ VZNIKLÝCH V SOUVISLOSTI S VÝKONEM ROZHODNUTÍ A SPORŮ INCIDENČNÍCH	40
4.4 MOŽNOST STRAN UZAVŘÍT O PŘEDMĚTU SPORU SMÍR	42
5 DŮSLEDKY NEDOSTATKU PODMÍNEK ARBITRABILITY	44
5.1 NEDOSTATEK ARBITRABILITY A ARBITROVATELNOSTI JAKO DŮVODY PRO ZRUŠENÍ ROZHODČÍHO NÁLEZU	47
5.1.1 <i>Výjimka z omezení zrušovacích důvodů podle § 31 písm. b) a c) ZRŘ</i> – <i>úvahy de lege ferenda</i>	52
ZÁVĚR	53

SEZNAM CITOVANÝCH ZDROJŮ	56
ČESKÉ ODBORNÉ MONOGRAFIE	56
ČESKÉ A SLOVENSKÉ ČLÁNKY V ODBORNÝCH ČASOPISECH	58
ZAHRANIČNÍ ODBORNÉ MONOGRAFIE	61
SBORNÍKY, VČETNĚ ZAHRANIČNÍCH	62
ZAHRANIČNÍ ČLÁNKY V ODBORNÝCH ČASOPISECH	63
TUZEMSKÁ JUDIKATURA	63
ZAHRANIČNÍ JUDIKATURA	65
JINÉ A INTERNETOVÉ ZDROJE	66
PŘEDPISY	67
ABSTRAKT	69
SUMMARY	70
SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV / KEY WORDS	71

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- ESD** - Evropský soudní dvůr
- ESLP** - Evropský soud pro lidská práva
- IZ** - zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- LISTINA** - zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod
- NS** - Nejvyšší soud České republiky
- OSŘ** - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- OZ** - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- SOZ** - zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ÚMLUVA** - Evropská úmluva o lidských právech
- UNCITRAL** - rozhodčí pravidla schválena Valnou hromadou OSN
- ÚS** - Ústavní soud České republiky
- ZPO** - Rakouský civilní řád soudní, zákon č. 113/1895. (Zivilprozessordnung)
- ZRŘ** - zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
- ZŘS** - zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

ÚVOD

Existence alternativních řešení sporů je logickou reakcí na hospodářskou i sociální realitu, již je bytostně vlastní střetávání názorů, postojů a materiálních i imateriálních zájmů členů společnosti, kteří jsou adresáty právních norem. Společným jmenovatelem těchto střetů je pojem spor, jenž je možné vymezit jako „*střet dvou nebo více zcela, nebo do určité míry navzájem se vylučujících protichůdných snah, sil a tendencí.*“¹

Povinnost demokratického právního státu chránit práva a svobody jednotlivců v rámci své jurisdikce² je naplňována především prostřednictvím soustavy soudů, nicméně byl to opět stát, který skrze zákonodárny sbor zakotvil rozhodčí řízení jako alternativu k řízení soudnímu.

Rozhodčí řízení a jeho podstatu není nutné blíže představovat, což ovšem zdaleka neznamená, že by s rozhodčím řízením nebyly spojeny teoretické i praktické otázky, v jejichž zodpovězení mnohokrát panuje názorová roztržičnost. Elementární snahou této diplomové práce je tuto roztržičnost ve vybraných oblastech zanalyzovat, na základě zpracování teoretických východisek zjištěné závěry propojit, vytvořit ucelený a systematický pohled na danou problematiku a prezentovat názory diplomanta.³

Komplikovanost a různorodost právních vztahů mezi adresáty právního řádu často nedovoluje dosažení jednoduchých legislativních řešení, jinými slovy řečeno nedovoluje přijetí jednoduchých zákonných norem ve smyslu jednoduchosti jejich následného výkladu. Je proto jedním z úkolů právní vědy dosáhnout při výkladu právních norem teoreticky korektního řešení.⁴ Věřím, že obsah této diplomové práce, způsob jejího zpracování a široká škála odborných zdrojů přispěje alespoň v malé míře k vyjasnění některých sporných otázek právní teorii i praxi řešených.

Cílem diplomové práce je zodpovězení hlavní výzkumné otázky, která zní: Má právní povaha rozhodčího řízení vliv na vybrané instituty rozhodčího řízení? Obsahový rámec v zodpovězení výzkumné otázky je v práci vymezen několika hypotézami, které ve většině případů korespondují s jednotlivými kapitolami práce.

I. Povaha rozhodčího řízení je determinována jednou konkrétní doktrínou.

¹ HOLÁ, Lenka. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 99.

² Nález Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 1928/11.

³ Názory diplomanta jsou v průběhu práce vyjádřeny jednak explicitním uvozením jeho názoru formulací: „ (...) *podle mého názoru* (...)“ jednak je možné pohled, respektive názor diplomanta v dané věci vyložit s ohledem na strukturování analýz názorů jiných autorů, kdy je z kontextu zcela zřejmé, k jakému názoru se přiklání a proč. Neuzití výše uvedené formulace je v takových případech odůvodněno záměrem lepší plynulosti textu a stylistickými požadavky.

⁴ MELZER, Filip. *O teorii a praxi v právu*. [online]. epravo.cz, 21. 7. 2011 [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/efocus/o-teorii-a-praxi-v-pravu-98476.html>>.

Právní teorie pracuje s několika doktrinárními přístupy k právní povaze rozhodčího řízení, přičemž snahou každé z doktrín by mělo být vystižení charakteristických znaků rozhodčího řízení a jejich následné bezrozporné začlenění pod danou doktrínu.

II. Charakter rozhodčí smlouvy jako zcela zásadní prvek rozhodčího řízení je ovlivněn povahou rozhodčího řízení.

Druhá z hypotéz navazuje na první a předpokládá, že povaha rozhodčího řízení ovlivňuje charakter rozhodčí smlouvy z hlediska jejího zařazení mezi smlouvy procesního či hmotněprávního charakteru.

III. Garance práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení je ovlivněna povahou rozhodčího řízení.

Hypotéza je odvozena od domněnky, že povaha rozhodčího řízení a jeho postavení v právním systému ovlivňuje rozsah garance práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení.

IV. Arbitrabilita sporu a její obsah díky explicitnímu vyjádření v zákoně nepůsobí výkladové problémy.

Podmínky arbitrability sporu jsou explicitně vyjádřeny v zákoně a o jejich obsahu by proto nemělo být žádných pochyb, které by mohly způsobovat výkladové potíže.

V. Nedostatek arbitrability sporu a jeho následky jsou komplexně řešeny zákonem o rozhodčím řízení.

Nedostatek arbitrability sporu je, respektive může být, důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu. Příčiny nedostatku arbitrability by proto měly být řešeny zákonnou úpravou rozhodčího řízení. Předpokládám, že důvody pro zrušení rozhodčího nálezu pro nedostatek arbitrability reflektují zvláštní postavení spotřebitele v rozhodčím řízení.

Diplomová práce je systematicky členěna do sedmi částí, včetně úvodu a závěru. Kapitoly diplomové práce jsou dále členěny do podkapitol druhé a třetí úrovně, vzájemně se doplňují a dohromady tvoří komplexní celek. Obsah kapitol je strukturován od obecných východisek po konkrétní závěry. V první kapitole jsou interpretovány a analyzovány doktrinární přístupy k právní povaze rozhodčího řízení, když jsou současně aplikovány na platnou právní úpravu a podrobeny kritice prostřednictvím judikatury Ústavního soudu. Není opominut vliv a spojitost povahy rozhodčího řízení na charakter rozhodčí smlouvy a její poměrně komplexní rozbor.

Následující kapitola se věnuje vlivu povahy rozhodčího řízení na rozsah garance práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení, neboť je účelné analyzovat, zda a do jaké míry má povaha rozhodčího řízení na tuto garanci vliv.

Třetí kapitola práce se vztahuje k samotnému pojmu arbitrability sporu, jejímu členění na arbitrabilitu objektivní a subjektivní a propojení arbitrability sporu se závěry pojetí rozhodčího řízení a charakteru rozhodčí smlouvy. Čtvrtá kapitola se věnuje detailně jednotlivým podmínkám objektivní arbitrability, vhodně je komparuje s vybranými zahraničními úpravami. Konečně pátá, poslední kapitola, se věnuje nedostatkům arbitrability, a to jak subjektivní, tak objektivní. Pátá kapitola úzce navazuje na kapitoly předešlé a je jejich logickým vyústěním. Čerpá ze závěrů a detailní analýzy podmínek objektivní arbitrability v předcházející kapitole. V této kapitole také opakovaně upozorňuji na rozdílné pojetí subjektivní arbitrability v českém právní prostředí a v zahraničí a vyvozuji její vztah k zrušovacím důvodům rozhodčího nálezu. Závěr práce obsahuje zhodnocení naplnění či vyvrácení hypotéz a v neposlední řadě zodpovězení výzkumné otázky diplomové práce.

Vzhledem k dovolenému rozsahu diplomové práce je text průběžně doplňován a rozšiřován o odkazy na relevantní odbornou literaturu, jak monografickou, tak časopiseckou, sborníkovou a internetovou. V průběhu práce je taktéž pracováno s judikaturou soudů. Vždy je dbáno na rozmanitost zdrojů a jejich kvalitativní úroveň, neboť jsem přesvědčen, že právě rozmanitost názorů a široké spektrum odborných zdrojů je základem vytvoření argumentačně obstojných závěrů, byť je jejich kompletování časově náročné. V neposlední řadě je dle mého názoru rozmanitost zdrojů, včetně využití zdrojů cizojazyčných, zcela zásadní součástí diplomové práce studenta právnické fakulty.

Způsob citace odpovídá platné směrnici děkanky č. 2/2010, kterou se stanoví náležitosti kvalifikačních prací na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Považuji za vhodné upozornit, že při opakované citaci téhož zdroje nepoužívám zkrácenou verzi citace, a to čistě z osobních zkušeností, neboť se mi jeví tento způsob citování jako čtenářsky méně přívětivý. Výjimkou je citování téhož zdroje v bezprostřední blízkosti v textu.

Metodologicky je práce postavena především na analýze vybrané problematiky, syntéze dílčích poznatků, dedukci, indukci a vzhledem k časté názorové rozmanitosti na určité otázky v některých kapitolách využívám metody komparace, která je dle mého názoru prospěšná k vytvoření kontextuálního náhledu na řešení daného problému; v intencích této diplomové práce je komparována česká úprava s vybranými zahraničními úpravami. V rámci odborné práce v oboru práva nelze samozřejmě opomenout metodu interpretace. Pevně doufám (aniž bych osobně jakkoliv hodnotil kvalitativní stránku vlastní práce), že použité metody, struktura práce a její obsah

vytváří ve svém kompletu ucelenou a systematickou odbornou práci. Práce je zpracována ke dni 31. března 2016.

1 Právní povaha rozhodčího řízení

Předpokladem platnosti rozhodčí smlouvy,⁵ která představuje ujednání smluvních stran o přenesení pravomoci řešit budoucí nebo již nastalý spor na rozhodce,⁶ a vůbec možnosti řešit spor majetkové povahy prostřednictvím rozhodčího řízení, je posouzení přípustnosti sporu z hlediska subjektivní a objektivní arbitrability.

Přístupy k pojetí arbitrability a jejímu dělení se liší, přičemž k systematickému uchopení této problematiky je vhodné nastínit samotnou právní povahu rozhodčího řízení. Přestože by se na první pohled mohla zdát otázka právní povahy rozhodčího řízení jako otázkou čistě teoretickou,⁷ opak je pravdou. Analýza podstatných vlastností jednotlivých doktrinálních přístupů vystihne rozsah autonomního prostoru stran rozhodčího řízení oproti míře ingerence státní moci ve vztahu k alternativnímu řešení sporu. Smyslem následující rámcové analýzy doktrinálních – právně teoretických přístupů k povaze rozhodčího řízení není pouhá interpretace těchto doktrín, ale metodologické propojení jejich specifických znaků a jejich vlivů na pojetí arbitrability v českém právním řádu v průběhu práce.

1.1 Doktrinální pojetí povahy rozhodčího řízení

Odborná literatura pracuje s poměrně širokou škálou pojetí rozhodčího řízení. Za hlavní doktríny, jejichž jmenovatelem je snaha o vymezení pozice rozhodčího řízení ve vztahu ke státní moci a postužení jejich základních principů, od nichž se odvíjí charakteristika jednotlivých institutů, je možné vyjmenovat tyto: doktrínu jurisdikční, kontraktační, smíšenou a doktrínu autonomní.⁸ Posledně jmenovaná představuje okrajový přístup k povaze rozhodčího řízení, neboť zcela odmítá závěry zbylých doktrín a nahlíží na rozhodčí řízení jako na institut *sui generis*,⁹ který nelze podřídít principům smluvním ani procesněprávním. Autonomní doktrína je příznačná spíše pro oblast mezinárodní obchodní arbitráže. Protože tato doktrína vychází ze samotného průběhu rozhodčího řízení a nepřináší žádná prakticky uchopitelná teoretická východiska povahy rozhodčího řízení, nebude na rozdíl od zbývajících doktrín více analyzována.

⁵ K otázce platnosti rozhodčí smlouvy blíže: ZACHARIÁŠ, Jaroslav. Ošklivý trik aneb nad zkoumáním platnosti či existence rozhodčí smlouvy. *Právník*, č. 12, 2003, s. 1229 – 1237.

⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání, Praha: ASPI, 2008, s. 99. Pozn. autora: Pokud se v práci hovoří o rozhodci, myslí se jím též rozhodčí soud, či stálý rozhodčí soud a naopak.

⁷ Srov.: BEZOUŠKA, Petr, KOCINA, Jan. Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy. *Právní rozhledy*, č. 16, roč. 18, 2010, s. 585 – 588.

⁸ LEW, Julian, D. M., MISTELIS, Loukas, A., KRÖLL, Stefan, M. *Comparative International Commercial Arbitration*. The Hague: Kluwer Law International, 2003, s. 81. Dostupné online na: <http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/book-toc.aspx?book=TOC_Lew_2003_V05_V06IBA>.

⁹ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 34.

Rozdílnost doktrinálních přístupů tkví především v rozsahu možnosti soudů jako představitelů veřejné moci zasahovat do průběhu a pravidel nastalého rozhodčího řízení. Širší mantinely ingerence státu do rozhodčího řízení znamenají užší autonomní prostor subjektů sporu projevující se například v určování pravidel řízení nebo v otázce postavení a pravomocí rozhodců. Na druhé straně bude-li rozhodujícím kvalifikačním prvkem povahy rozhodčího řízení autonomie vůle, bude ingerence veřejné moci omezena ve smyslu jejího subsidiárního postavení. Právní normy, jejichž působnost se vztahuje k rozhodčímu řízení tak v tomto případě budou pouze „*vyplňovat mezery v uzavřené rozhodčí smlouvě, případně mít vliv na některé otázky, jako je uplatnění veřejného pořádku či arbitrabilitu sporu.*“¹⁰

1.1.1 Jurisdikční doktrína

Jurisdikční doktrína je postavena na výlučné vůli státu delegovat prostřednictvím právních norem svou výlučnou pravomoc rozhodovat spory na nestátní subjekty¹¹ a považuje rozhodčí řízení za řízení kontradiktorní.¹² Jak napovídá sám název, ústředním pojmem jurisdikční doktríny je pojem jurisdikce. Jurisdikci je možné definovat jako projev suverenity státu¹³ na jeho území, který vymezuje okruh pravomocí státu při výkonu soudní moci.¹⁴ Je to pouze vůle státu, která determinuje povahu rozhodčího řízení a jako jediná je způsobilá jej umožnit.¹⁵ Ve své podstatě tak lze hovořit o rozhodčím řízení jako o přeneseném výkonu veřejné – soudní moci na subjekty odlišné od státu, jehož zákonost je odvozena od právního řádu.

Zákonodárce, který toto alternativní řešení sporů zakotvil prostřednictvím příslušných právních norem, umožnil těmto nestátním subjektům dostat se dočasně do pozice soudu.¹⁶ Tento závěr však rozhodně neznamena, že lze rozhodčí řízení zcela ztotožňovat s postavením soudního orgánu. Přestože je rozhodčí řízení stejně jako řízení soudní upraveno zákonem, rozhodčí nález,¹⁷ stejně jako rozhodnutí v soudním řízení, zakládá překážku *res iudicatae*, má veřejnoprávní povahu a je možné jej vykonat, nejsou tyto podobnosti dostačující pro to, aby mohl být rozhodce považován za soudní orgán.¹⁸

¹⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 74.

¹¹ RŮŽIČKA, Karel. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 23.

¹² BEZOUŠKA, Petr, KOCINA, Jan. Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy, *Právní rozhledy*, č. 16, 2010, s. 585.

¹³ Blíže: BELLING, Vojtěch. Pojem suverenity a jeho relevance v éře postnacionálního vládnutí, *Právník*, č. 8, 2014, s. 609-642.

¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 18. února 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08.

¹⁵ ELLER, Otakar. *Mezinárodní občanské právo procesní*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1987, s. 81.

¹⁶ RŮŽIČKA, Karel. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 5, 2003, str. 36.

¹⁷ Blíže: WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první – řízení nalézací*. Praha: Linde, 2015, s. 588 – 590.

¹⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. března 1982, *Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH v Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG. & Co. KG*, 102/81.

Rozhodčí smlouva je v intencích jurisdikční doktríny procesním institutem, což je odrazem vnímání rozhodčího řízení jako řízení procesního.¹⁹ Rozhodčí smlouva není sama o sobě způsobilá založit, respektive přenést pravomoc rozhodování sporu na nestátní subjekty, čili vyloučit právo na rozhodnutí sporu orgánem veřejné moci. Přenesení pravomoci rozhodnout spor nestátním subjektem totiž musí být normativně vyjádřeno v právním řádu státu,²⁰ musí se opírat o jeho autoritu.²¹ Úkolem rozhodce nebo rozhodčího orgánu vykonávajícího svěřenou rozhodovací pravomoc²² je vydání svou povahou jurisdikčního aktu, který podobně jako rozhodnutí v klasickém soudním řízení rozhodne o vzájemných právech a povinnostech stran sporu, nebo deklaruje určitý právní stav či skutečnost.

Řízení u těchto nestátních subjektů probíhá „v rámci určité konkrétní jurisdikce a v rámci určitého konkrétního právního a tedy i ústavního systému, který mu umožní nebo neumožní projednání a rozhodnutí sporu soukromoprávními subjekty na základě platné rozhodčí smlouvy a stanoví i věcněprávní rámec arbitrability sporů.“²³ S přenesením pravomoci veřejné moci rozhodovat spory mezi subjekty souvisí také přenesení pravidel, dle kterých bude řízení o sporu vedeno a možnost veřejné moci prostřednictvím svých orgánů zasahovat do činnosti nestátního subjektu skrze kontrolu jeho rozhodčí činnosti. Kontrola rozhodčí činnosti je omezena pouze na dodržení procesních podmínek a základních standardů,²⁴ na kterých je nutné bezpodmínečně trvat,²⁵ nikoliv na přezkoumání výsledku rozhodčího řízení po věcné stránce.²⁶ Rozsah kontroly musí proporcionalním způsobem vyvažovat požadavek „... aby na jedné straně nebylo popřeno pravidlo, že i v řízení před rozhodci má být poskytována právní ochrana, a na straně druhé aby tím nebyly setřeny výhody rozhodčího řízení, a tak i jeho praktická využitelnost.“²⁷

¹⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení. In *Dny práva – 2009 – Days of Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 30. 8. 2015]. Dostupné z <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/rozhodci_rizeni.html>.

²⁰ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář I. díl*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 191.

²¹ ROZEHNALOVÁ, *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 73.

²² RŮŽIČKA, Květoslav. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 5, 2003, s. 36.

²³ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*, č. 6, 2006, s. 34.

²⁴ Blíže: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander, PEZL, Tomáš. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí, *Právní rozhledy*, č. 7, 2004, s. 256 – 261.

²⁵ „Stát tedy umožnil delegaci své jurisdikční pravomoci na rozhodce, a to na základě rámcového zmocnění obsaženého v čl. 36 odst. 1 Listiny, které bylo na úrovni „obyčejného“ zákona provedeno zákonem o rozhodčím řízení. V rámci této delegace si ovšem ponechal konkrétní právní instrumenty, jimiž může do rozhodčí činnosti zasahovat a kterými jsou právě možnost přezkoumat rozhodčí nález v řízení zahájeném na základě žaloby na zrušení rozhodčího nálezu jedním z účastníků rozhodčího řízení podle § 31 RozŘ.“ LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení, *Právní rozhledy*, č. 15, 2011, s. 554.

²⁶ Viz: RŮŽIČKA, Karel. Odvolání v rozhodčím řízení? *Právní praxe v podnikání*, č. 4, roč. 9, 2000, s. 16. K věcnému přezkoumání rozhodčího nálezu vydaného ve spotřebitelském sporu např.: KULHÁNEK, Martin. Poznámky k připravované novele zákona o rozhodčím řízení, *Právní rozhledy*, č. 7, 2011, s. 247 – 253.

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

Není však vyloučeno, aby si strany v rámci ujednání rozhodčí smlouvy²⁸ sjednaly možnost přezkumu rozhodčího nálezu jiným rozhodcem.²⁹ Přezkoumání rozhodčího nálezu jiným rozhodcem³⁰ ve smyslu § 27 ZRŘ není řízením o řádném opravném prostředku,³¹ neboť „*rozhodci nemají při přezkumu možnost vrátit věc k novému projednání, nybrž mohou buď náleze předchozích rozhodců potvrdit, nebo rozhodnout odchylně od výroku přezkoumávaného rozhodčího nálezu.*“⁶²

1.1.2 Kontraktační doktrína

Jak bylo popsáno výše, v případě jurisdikční doktríny jsou mantinely autonomie vůle a její důsledky ve vztahu k určení pravidel rozhodčího řízení úzké, v případě kontraktační³³ doktríny je tomu přesně naopak.³⁴ Je to právě autonomie vůle subjektů, která je určujícím principem povahy rozhodčího řízení. Autonomie vůle³⁵ je stěžejní zásadou soukromého práva³⁶ a projevuje se nejcitelněji v oblasti závazkového práva. Jsou to pouze subjekty právního vztahu, které rozhodují o podobě svých vzájemných práv a povinností. Je také pouze na subjektech, zda pro případ vzniku sporu mezi nimi vyloučí obecnou pravomoc orgánů veřejné moci – typicky civilních soudů – rozhodovat o takovém sporu a naopak přenesou skrze rozhodčí smlouvu pravomoc na nestátní subjekt - rozhodce nebo rozhodčí soud. Rozhodčí smlouva jako právní titul, který založil pravomoc rozhodnout spor mezi stranami na nestátní subjekt, má povahu materiálněprávní smlouvy sui generis.³⁷ Obsahem takové smlouvy mohou být vlastní pravidla následného rozhodčího řízení, do kterých by stát neměl přímo či nepřímo zasahovat.

Podle kontraktační doktríny se postavení rozhodce přímo odvíjí od rozhodčí smlouvy a ve sporu vystupuje jako zástupce stran, jenž v rámci řešení nastalého sporu interpretuje obsah závazkového vztahu mezi stranami. Výsledkem tohoto procesu je rozhodčí náleze, jehož účelem je vyjasnit sporná práva a povinnosti mezi stranami; svou povahou se v rovině kontraktační

²⁸ § 27 ZRŘ.

²⁹ Srov.: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *The Legal Nature of International Commercial Arbitration and the Effects of Conflicts between Legal Cultures*. Law of Ukraine [online]. papers.ssrn.com, únor 2011 [cit. 30. listopadu 2015]. Dostupné na: < http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1921748 >.

³⁰ Blíže: POHL, Tomáš. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, č. 4, 2008, s. 158 – 167.

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007: „...*formou opravného prostředku jak po stránce procesní, tak i věcné správnosti rozhodčího nálezu může být jedině přezkum jinými rozhodci podle § 27 zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.*“

³² BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 987.

³³ V právní teorii označována také jako doktrína smluvní. Mimo přímou citaci bude autor práce užívat označení „kontraktační“.

³⁴ Na tomto místě je vhodné poznamenat, že právní teorie rozlišuje mezi klasickou kontraktační doktrínou a moderní kontraktační doktrínou. K rozdílům níže.

³⁵ Podrobněji např.: Nález Ústavního soudu ze dne 7. prosince 2004, sp. zn. I. ÚS 670/02. MYŠÁKOVÁ, Petra: Autonomie vůle v mezinárodní arbitráži, *Právní rádce*, č. 4, 2008, s. 41. Nález Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06. Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. října 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10.

³⁶ Podrobněji např.: Nález Ústavního soudu ze dne 24. července 2007, sp. zn. I. ÚS 557/05; Nález Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2009, sp. zn. IV. ÚS 128/06.

³⁷ RŮŽIČKA, Karel. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 5, 2003, s. 36.

doktríny jedná o novou smlouvu mezi stranami sporu, tedy jakousi formu narovnání³⁸ právních poměrů mezi stranami.³⁹ Vynutitelnost rozhodčího nálezu je následně otázkou dodržení zásady *pacta sunt servanda*. Tento závěr reflektuje závěry tzv. klasické kontraktační doktríny.

Právní teorie zná mimo klasickou kontraktační doktrínu také kontraktační doktrínu moderní. Moderní kontraktační doktrína je také postavena na autonomním projevu vůle stran postoupit řešení sporu skrze rozhodčí smlouvu do rozhodčího řízení, nicméně nepovažuje rozhodčí nález za novou smlouvu s argumentací, že rozhodčí nález byl zákonodárcem normativně postaven naroveň rozhodnutí soudního orgánu. Jelikož stejně jako klasická kontraktační doktrína považuje za titul zakládající pravomoc rozhodce smlouvu, odmítá rozhodčí řízení jako celek zařadit do procesněprávní roviny.⁴⁰

1.1.3 Smíšená doktrína

Smíšená doktrína reflektuje závěry výše uvedených doktrín – jurisdikční a kontraktační.⁴¹ Snaží se však překlenout jejich koncepční slabiny.⁴² Autorem této doktríny je profesor Sauser-Hall.⁴³ Dle pojetí rozhodčího řízení perspektivou smíšené doktríny nemůže spor, který strany podřídily pravomoci rozhodce, stát mimo právní řád, a musí proto odvozovat své procesní účinky od procesněprávních předpisů.⁴⁴ Jinými slovy řečeno je rozhodčí řízení „*co do svých mechanismů plně ekvivalentní řízení před soudy, ... přičemž tato delegace rozhodování sporu je podmíněna rozhodčí smlouvou.*“⁴⁵

Podmínkou možnosti delegace pravomoci rozhodnout spor v rozhodčím řízení je rozhodčí smlouva jako autonomní projev vůle stran sporu. Úlohou a zároveň právem zákonodárce je jednak vymezit mantinely autonomního prostoru prostřednictvím normativního vyjádření podmínek arbitrability sporu v zákonné úpravě a jednak proporcionálně zajistit alespoň minimální standardy ochrany práv stran na spravedlivý proces a veřejného pořádku v průběhu rozhodčího řízení. Je tak patrné vzájemné poměřování svobodné vůle stran a výsostné pravomoci státu rozhodovat spory v rámci své jurisdikce.

³⁸ Podrobněji: BEZOUŠKA, Petr, KOCINA, Jan. Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy. *Právní rozhledy*, č. 16, roč. 18, 2010, s. 585 – 588.

³⁹ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 23.

⁴⁰ Srov.: SCHLOSSER, Peter. *Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit*. Tübingen: J. C. B. Mohr, 1989, s. 28.

⁴¹ Autorství této doktríny je přiznáváno profesoru Sauser-Hallovi, který na začátku padesátých let minulého století zpracoval odbornou zprávu pro Institut de droit international. Dostupné na: <<http://www.idi-iil.org>>.

⁴² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 75.

⁴³ Akademie mezinárodního práva v Haagu.

⁴⁴ BLACKABY, Nigel, PARTASIDES, Constantine, REDFERN, Alan, HUNTER, J. Martin. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. 6. vydání. New York: Oxford University Press, 2015, (nečíslováno, kapitola 1.) Dostupné online na: <http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/book-toc.aspx?book=TOC_Redfern_6Ed_2015>.

⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 34.

Smíšené doktríně je vytýkáno, že „*nestanoví přesnou hranici mezi pojetím jurisdikčním a smluvním*“⁴⁶ a omezuje se pouze na popis problematiky povahy rozhodčího řízení,⁴⁷ nicméně ze všech doktrín nejvíce odpovídá současnému pojetí rozhodčího řízení dle platné právní úpravy.⁴⁸

1.2 Kritika doktrín z pohledu platné právní úpravy a judikatury Ústavního soudu

Žádný z doktrinálních přístupů nedokáže soustavou svých zásad a východisek komplexně pokrýt specifické znaky rozhodčího řízení v současné české právní úpravě, pomineme-li kompromis v podobě doktríny smíšené, která po novele ZRŘ prostřednictvím novely č. 19/2012 Sb. z roku 2012 nejvíce odpovídá současné právní realitě.

Ústavní soud se v minulých letech několikrát povahou rozhodčího řízení zabýval⁴⁹ a ve své rozhodovací praxi se ztotožnil se závěry kontraktační doktríny. Tento přístup Ústavního soudu byl napříč odbornou veřejností opakovaně podroben kritice.⁵⁰ Prvním zásadním rozhodnutím, ve kterém se Ústavní soud přiklonil k závěrům kontraktační doktríny, bylo usnesení ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.⁵¹ V tomto usnesení bylo konstatováno, že „*rozhodčí právo nenalézají, nýbrž pouze vyjasňují, staví napevno obsah dohody stran, narovnávají právní vztah,*“ a že rozhodčí nález „*je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný.*“ Rozhodce v rámci rozhodčího řízení „*nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud.*“

Při hodnocení těchto závěrů Ústavního soudu, tedy že rozhodčí nález je svou povahou novým závazkem, jehož účelem je narovnání právních poměrů mezi stranami, a že moc rozhodce není delegována od státu, je nutné vycházet z principů materiálního právního státu, který „*respektuje princip legality jako součást celkové koncepce právního státu, neváže pozitivní právo jen na formální legalitu, ale výklad a použití právních norem podřizuje jejich obsahově materiálnímu smyslu.*“⁵² V tomto kontextu

⁴⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander, J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 34.

⁴⁷ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a v zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 43

⁴⁸ MAISNER, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 3.

⁴⁹ Např.: Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02; Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. září 2003, sp. zn. III. ÚS 145/03; Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2003, sp. zn. IV. ÚS 511/03.

⁵⁰ Srov.: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 23; PECHA, Richard. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5, s. 41 – 45; STEINER, Vilém. K teoretické koncepci rozhodčí smlouvy v mezinárodní arbitráži. *Právník*, 1971, č. 1, s. 904 – 923.

⁵¹ Podrobněji: BEZOUŠKA, Petr, KOCINA, Jan. Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy. *Právní rozhledy*, č. 16, roč. 18, 2010, s. 585 – 588.

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 27. září 2006, sp. zn. Pl. ÚS 51/06.

je pak nutné také vnímat zakotvení rozhodčího řízení v právním řádu a respektovat jeho povahu, ve které se mísí prvky procesního i hmotného práva.

Podle Lisseho rozhodce svou činností „*nekonstituuje závazkový vztah a ani nová práva a povinnosti stran smlouvy pro futuro, jak je tomu v případě narovnání, ale osvědčuje (deklaruje) právo, resp. práva a povinnosti strany smlouvy, které zde již objektivně existovaly v době před započatím rozhodčího řízení, a to s účinky pro praeterito a ex tunc ... v tomto světle je proto nutné názor, že rozhodčí činnost není činností právo nalézající, ale „pouze“ činností právo narovnávající, s ohledem na výše uvedené odmítnout.*“⁶³ Závěry plynoucí z jeho názoru byly reflexí nálezu Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. US 3227/07, v němž Ústavní soud již vycházel z jurisdikční koncepce.

Stručně shrnuto - judikaturou ústavního soudu opakovaně reflektovaný⁵⁴ výše citovaný náleze IV. ÚS 174/02 vycházel z kontraktační doktríny a považoval činnost rozhodce za nalézání obsahu konsenzu mezi stranami sporu, tedy jakýsi specifický postup v rámci kontraktačního práva. Zásadním předělem ve smyslu doktrinálního přístupu k povaze rozhodčího řízení se stal náleze Ústavního soudu ze dne z 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07, kterým došlo ke kvalitativnímu posunu pojetí rozhodčího řízení směrem k jurisdikční koncepci rozhodčího řízení.⁵⁵

Podle tohoto nálezu je právním řádem umožněná delegace pravomoci rozhodnout spor před rozhodcem – orgánem odlišným od státu, autonomním projevem vůle stran sporu. Delegace této pravomoci v mezích právního řádu⁵⁶ v sobě ve svém konečném důsledku obsahuje pravomoc rozhodce vydat rozhodčí náleze jako výsledek aplikace práva, který má vlastnosti exekučního titulu stejně jako rozhodnutí vydané v „klasickém“ řízení před soudy. Dispoziční oprávnění stran spojené s delegací pravomoci rozhodnout spor „*však jdou ještě dále a umožňují procesním stranám určovat kupř. takové otázky, jako jsou osoby rozhodců, procesní pravidla, místo konání rozhodčího řízení, ústní či písemný způsob projednání věci, nebo dokonce hlediska, podle nichž má být posouzena věc sama.*“⁵⁷

Rozhodčí řízení jako takové je tak ve své podstatě typově druhem civilního procesu⁵⁸ s tím rozdílem, že funkci rozhodujícího orgánu neplní soud, ale rozhodce. Rozhodčí náleze je výsledkem činnosti rozhodce, který nalézá (nikoliv narovnává!) subjektivní práva a povinnosti mezi stranami, jež existovaly před samotným zahájením řízení, a není proto možné výsledku

⁵³ LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy*, č. 15, roč. 19, 2011. s. 552.

⁵⁴ Např.: Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2001, sp. zn. III. ÚS 460/01, Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2004, sp. zn. I. ÚS 339/02, Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2003, sp. zn. IV. ÚS 511/03, Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. září 2003, sp. zn. III. ÚS 145/03, Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. října 2002, sp. zn. IV. ÚS 435/02.

⁵⁵ LISSE, Luděk. *Nalézání práva rozhodci v nové judikatuře ústavního soudu*. [online]. epravo.cz, 20. 10. 2011 [cit. 10. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html>>.

⁵⁶ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 214.

⁵⁷ Náleze Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

⁵⁸ KLÍMA, Karel. *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 293.

této činnosti⁵⁹ – rozhodčímu nálezu – přiznat nic jiného, než účinek pravomocného soudního rozhodnutí.

1.3 Dílčí závěr o právní povaze rozhodčího řízení a její vliv na povahu rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouva,⁶⁰ jejímž prostřednictvím došlo k delegaci pravomoci rozhodnout spor mezi stranami na rozhodce, má zásadní procesně-právní účinky, přesto však není možné odhlédnout od jejího hmotněprávního základu⁶¹ a učinit tak jednoznačný závěr o povaze rozhodčího řízení. Právní povahu rozhodčího řízení nejlépe vystihuje smíšené doktrinální pojetí, které zohledňuje jak procesní aspekty rozhodčí smlouvy a samotného rozhodčího řízení, tak jeho hmotněprávní základ.

S otázkou právní povahy rozhodčího řízení souvisí zcela přímo otázka povahy rozhodčí smlouvy, která nemá v odborných kruzích jednoznačnou odpověď. Právní povaha rozhodčí smlouvy je důležitá pro určení, zda je na některé procesním právem neupravené oblasti rozhodčí smlouvy možné použít hmotněprávní úpravu.

Rozhodčí smlouvou, jako právním institutem, rozumíme dvoustranné nebo vícestranné právní jednání,⁶² které směřuje ke vzniku závazku, jehož obsahem je povinnost stran nepodávat v případě určitého sporu žalobu u soudu, jinými slovy řečeno – následkem uzavření rozhodčí smlouvy je přenesení pravomoci řešit nastalý nebo budoucí spor prostřednictvím rozhodčího řízení při splnění podmínek vyjádřených v § 2 ZRŘ. Porušením této povinnosti některou ze stran rozhodčí smlouvy, tedy podáním žaloby, jejímž předmětem je spor delegovaný rozhodčí smlouvou k řešení v rozhodčím řízení, u soudu, vzniká právo druhé straně namítat nedostatek pravomoci soudu rozhodnout spor.⁶³

Následky uzavření rozhodčí smlouvy jsou aprobovány ZRŘ, který má povahu procesního předpisu s většinou kogentních ustanovení. Ustanovení § 2 a § 3 ZRŘ upravující rozhodčí smlouvu se však žádným způsobem nezaobírají náležitostmi a pojmovými znaky této smlouvy, pomineme-li úpravu její formy. V tomto ohledu není podle mého názoru možné odhlédnout od skutečnosti, že rozhodčí smlouva bývá uzavírána před samotným rozhodčím řízením,

⁵⁹ LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení. *Právní rozhledy* č. 15, 2011, s. 552.

⁶⁰ Pojem rozhodčí smlouva je v této kapitole užíván v intencích § 2 ZRŘ jako rozhodčí smlouva zakládající pravomoc řešit spor v rozhodčím řízení, tedy jako procesní smlouva v širším smyslu. K pojetí procesních smluv v užším a širším smyslu pak blíže: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 220 – 232. Autor si je vědom, že pojem „rozhodčí smlouva“ je označením pro více dílčích smluv – rozhodčí smlouvy, smlouvy o rozhodci i rozhodčí doložky.

⁶¹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 51.

⁶² K právnímu jednání též: MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm, 2009, 218 s.

⁶³ PRIDAL, Ondřej. In SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 369 – 370.

neboť platná rozhodčí smlouva je jeho elementární podmínkou, a v té rovině má proto rozhodčí smlouva povahu hmotněprávního úkonu. Není jí pak zcela určitě možné označit za čistě procesní úkon.⁶⁴ Náležitosti – mimo náležitostí upravených v ZRR – a pojmové znaky rozhodčí smlouvy se proto podle mého názoru (k bližším argumentům níže) budou řídit hmotněprávní úpravou obsaženou v občanském zákoníku a až v případě vzniku sporu, respektive jeho eskalace vedoucí k nutnosti jeho řešení prostřednictvím rozhodčího řízení podáním žaloby, se projeví procesní účinky rozhodčí smlouvy - kupříkladu v odejmutí pravomoci soudu rozhodnout spor vymezený v této smlouvě nebo v určení některých procesních pravidel rozhodčího řízení.

Předpisy procesního práva je možné velmi obecně definovat jako právní normy, které regulují proces domáhání se ochrany subjektivních práv adresátů právních norem a upravují postup orgánů veřejné moci při realizaci jejich pravomocí.⁶⁵ Skutečnost, že se následky rozhodčí smlouvy projevují v procesní rovině, ovšem nemusí znamenat a podle mého názoru neznamená, že se samotná platnost rozhodčí smlouvy neposoudí na základě norem hmotného práva, neboť přesah institutu rozhodčí smlouvy do jejího hmotněprávního charakteru je nepopíratelný. Vazba rozhodčí smlouvy k hmotněprávní normě je dána právě z důvodu jejího uzavírání před samotným rozhodčím řízením. Důsledkem takové vazby je aplikace⁶⁶ hmotněprávního předpisu na rozhodčí smlouvu ve věcech, které nejsou upraveny ZRR.⁶⁷

Posuzování rozhodčí smlouvy čistě jako procesního úkonu by mimo jiné znamenalo, že by se na projev vůle stran uzavřít rozhodčí smlouvu nevztahovaly požadavky svobody, vážnosti a shody vůle a jejího projevu,⁶⁸ neboť procesní úkony se posuzují – na rozdíl od hmotněprávních úkonů – podle teorie projevu, což znamená, že je nutné je posuzovat podle toho, jak byly navenek projeveny a ne podle toho, jestli mezi projevem a vůlí jednajících je skutečný soulad.⁶⁹ Důvodem posuzování procesních úkonů účastníků skrze teorii projevu je skutečnost, že zpravidla nemají přímý vliv na subjektivní práva účastníků, ale na řízení.⁷⁰ Posouzení rozhodčí smlouvy jako procesního úkonu skrze teorii projevu by ve svém důsledku vedlo také k nemožnosti posoudit

⁶⁴ DAVID, Marek. K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 10, s. 28.

⁶⁵ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 67 – 68.

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2006, sp. zn. 20 Cdo 1662/2005: „*Argument per analogiam legis (analogie zákona) spočívá v tom, že se na skutkovou podstatu konkrétním zákonem neřešenou vztáhne analogicky ustanovení tohoto zákona upravujícího skutkovou podstatu podobnou. Naproti tomu argument per analogiam iuris (analogie práva) - tedy vztáhnutí analogického ustanovení zákona co do povahy nejbližšího, a to v rámci celého právního řádu na předmětnou skutkovou podstatu - je třeba použít tehdy, pokud postup argumentem per analogiam legis úspěšný nebyl.*“

⁶⁷ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 223.

⁶⁸ Blíže: HANDLAR, JIŘÍ In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1970 – 1977.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2001, sp. zn. 29 Cdo 1201/99.

⁷⁰ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Linde, 2015, s. 172.

neplatnost⁷¹ uzavřené rozhodčí smlouvy z důvodu právně relevantního omylu jednající strany,⁷² nebo nátlaku na její uzavření, neboť jak již bylo řečeno výše, procesní právo by k takové vadě právního jednání⁷³ nepřihlíželo.⁷⁴

Charakteristickými znaky procesních smluv jsou jejich procesní účinky - následky, které strany vyvolávají svým právním jednáním. Tyto následky se projeví v procesním řízení. Smlouvu procesního charakteru, resp. procesní smlouvu, se pokusil definovat Macur,⁷⁵ podle něhož je pro procesní smlouvy charakteristická skutečnost, „že strany určitým způsobem nakládají procesními právními účinky, resp. že vyvolávají svými soublasnými projevy vůle zamyšlené právní následky spojené s činností soudu. Z procesních smluv však zpravidla nevzniká žádná povinnost jedné nebo druhé strany k určitému budoucímu jednání, jako je tomu v případě smluv hmotněprávních.“⁷⁶

Na Macurovo pojetí navazuje Lavický, avšak v jeho definici můžeme upozorovat určitý odklon od čistě procesní povahy rozhodčí smlouvy. Lavický sice považuje rozhodčí smlouvu s ohledem na její účinky za procesněprávní úkon, zároveň však zdůrazňuje potřebu posouzení její platnosti měřítkem shody projevu a vůle, čili prostřednictvím institutu charakteristického pro soukromé právo - hmotněprávní normy.⁷⁷ Jeho pojetí tak koresponduje se závěry smíšené povahy rozhodčí smlouvy.

Mezi představitele zastánců čistě procesního charakteru rozhodčí smlouvy, včetně jurisdikčního pojetí rozhodčího řízení jako takového, patří například Zoulík, podle něhož „rozhodčí smlouva (...) není hmotněprávní smlouvou, neboť neupravuje žádné zplnění, (...) ale je předpokladem vzniku zvláštního procesního vztahu; pro její procesní povahu mluví dále i to, že má vylučně procesní důsledky a že je upravena předpisy procesního práva.“⁷⁸ Těžištěm jeho argumentace je skutečnost, že je to právě rozhodčí smlouva, jejímž prostřednictvím stát jako suverén umožnil přenesení pravomoci rozhodnout spor z obecných soudů na rozhodce. Zoulíkovo procesní pojetí rozhodčí smlouvy je odrazem závěrů jurisdikčního doktrinálního pohledu na povahu rozhodčího řízení. Čistě procesní povahu rozhodčí smlouvy zastávají také Mothejzíková, Hlavsa a Stavinochová.⁷⁹

⁷¹ K neplatnosti právního jednání např.: PETROV, Jan. Neplatnost právních jednání. *Bulletin advokacie*, č. 3, 2011, s. 36 – 43.

⁷² HULMÁK, Milan, VLČEK, Karel. Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy – 2. část. *Právní rozhledy*, č. 18, 2012, s. 644 - 645.

⁷³ K vadám právního jednání blíže: TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 243 – 289.

⁷⁴ „Nepřihlíželo“ je zde použito v tom smyslu, že neplatnosti takového právního jednání by se nebylo možné v intencích procesních norem dovolat, neboť procesní normy otázku platnosti právního jednání v této rovině neřeší.

⁷⁵ HRNČÍŘIKOVÁ, Miluše. Platnost rozhodčí smlouvy aneb jaký vliv může mít určení povahy rozhodčí smlouvy na praxi. *Právní fórum*, č. 8, roč. 8, 2011, s. 375.

⁷⁶ MACUR, Josef. Důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy. *Právní rozhledy*, č. 12, roč. 9, 2001, s. 581.

⁷⁷ Podrobněji: LAVICKÝ, Petr. In DAVID, Ludvík. *Občanský soudní řád. Komentář. I. Díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2009. s. 210 a násl.

⁷⁸ ZOULÍK, František. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 1, 2007, s. 15.

⁷⁹ HRNČÍŘIKOVÁ, Miluše. Platnost rozhodčí smlouvy aneb jaký vliv může mít určení povahy rozhodčí smlouvy na praxi. *Právní fórum*, č. 8, roč. 8, 2011, s. 374.

Hmotněprávní pojetí rozhodčí smlouvy – jako protiklad pojetí procesního - koresponduje se závěry kontraktační doktríny povahy rozhodčího řízení, když je opět vyzdvihován důraz autonomního projevu stran založit mezi sebou závazek⁸⁰ spočívající v delegování pravomoci řešit spor na rozhodce, tedy smluvní, hmotněprávní charakter rozhodčí smlouvy. Hmotněprávní charakter rozhodčí smlouvy pak opodstatňuje užití norem hmotného práva - občanského zákoníku, a to ve všech situacích, kdy ZRŘ některou otázku rozhodčí smlouvy neupravuje, například výše uvedené otázky neplatnosti právního jednání z důvodu nedodržení jeho podstatných náležitostí a podobně.

Zástupci hmotněprávního pojetí rozhodčí smlouvy jsou například Klein, Štajgr, Fiala, Knapp, ze zahraničních například Savage a Gaillard,⁸¹ kteří jako zastánci kontraktační doktríny zastávají hmotněprávní nazírání na rozhodčí smlouvu.⁸² Nelze podle nich vyvrátit, že rozhodčí smlouva, jejímž předmětem je dosažení procesněprávního účinku, by byla procesněprávně neúčinná, pokud by existovaly skutečnosti, které by jí činily hmotněprávně neplatnou pro rozpor s hmotněprávní úpravou.⁸³

Kompromis mezi těmito názorovými proudy představuje Rozehnalová, jež se „*přiklání k názorům, které hodnotí rozhodčí smlouvu jako institut se smluvním základem (...) pohybující se v prostředí procesního práva.*“⁸⁴ Smluvní podstata rozhodčí smlouvy je díky jejím procesním účinkům kombinací prvků hmotněprávní a procesní smlouvy, čímž nejsou popřeny žádné charakteristické znaky rozhodčího řízení, tedy autonomní projev vůle stran a delegaci výsostného práva státu rozhodovat spory prostřednictvím státních orgánů na subjekty soukromého práva. Ke smíšené povaze rozhodčí smlouvy se hlásí také Hanák, Bystrický, Donner nebo Eller.⁸⁵

K tomuto názorovému proudu se přikláním také já, neboť odmítám čistě procesní charakter rozhodčí smlouvy. Hlavní argument spatřuje v nutnosti posuzovat kontraktační proces rozhodčí smlouvy kritérii náležitostí a pojmových znaků právního jednání skrze hmotněprávní normy, konkrétně normy občanského zákoníku. Na pomyslné misce vah hodnocení povahy rozhodčí smlouvy tak nelze převážit procesní účinky této smlouvy nad nutností posuzování její platnosti skrze hmotněprávní normy a naopak. Není možné zpochybnit, že pouze platné právní jednání

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 7. prosince 2004, sp. zn. I. ÚS 670/02.

⁸¹ HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše. Platnost rozhodčí smlouvy aneb jaký vliv může mít určení povahy rozhodčí smlouvy na praxi. *Právní fórum*, č. 8, roč. 8, 2011, s. 374.

⁸² DAVID, Marek. K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 10, s. 27.

⁸³ STEINER, Vilém, ŠTAJGR, František. *Československé mezinárodní civilní právo procesní*. Praha: Academia, 1967, s. 168.

⁸⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 133.

⁸⁵ HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše. Platnost rozhodčí smlouvy aneb jaký vliv může mít určení povahy rozhodčí smlouvy na praxi. *Právní fórum*, č. 8, roč. 8, 2011, s. 374.

může působit následky aprobované právním řádem. Tato skutečnost je natolik zásadní, že se musí – laicky řečeno – podepsat na charakteru rozhodčí smlouvy.

V téže rovině pak také nelze odhlédnout od skutečnosti, že právní poměr mezi stranami rozhodčí smlouvy vzniká již okamžikem účinnosti rozhodčí smlouvy. Vznik procesního vztahu stran sporu a s tím spojené procesní účinky rozhodčí smlouvy nastávají až okamžikem podáním žaloby u rozhodce, případně též v situaci, kdy je jednou ze stran podána žaloba u soudu, přestože existuje o předmětu sporu uzavřená platná rozhodčí smlouva. Nelze tedy hovořit o trojstranném procesním vztahu již na základě rozhodčí smlouvy, neboť tento vztah může a nemusí vzniknout s ohledem na okolnosti řešení nastalého sporu, resp. s ohledem na podání či nepodání žaloby.

Ostatně v souladu s výše uvedenými závěry Ústavní soud judikoval, že „... *rozhodčí řízení představuje procesní institut sui generis, který má na jedné straně svůj původ v dohodě stran,*“ tedy původ v rozhodčí smlouvě „*a na straně druhé čerpá své jurisdikční účinky z civilního práva. Nestojí tedy mimo právní systém; musí zde být právní řád, který určuje podmínky jeho konání (zejména náležitosti rozhodčí smlouvy), základní zásady procesu, jakož i účinky v něm vydaného rozhodčího nálezu.*“⁸⁶

Lze tak konstatovat, že současný právní stav rozhodčího řízení a povahu rozhodčí smlouvy nejlépe charakterizuje jeho smíšené doktrinální pojetí, neboť právě toto pojetí zdůrazňuje oba stěžejní pilíře rozhodčího řízení. Na jedné straně normativní vyjádření přípustnosti rozhodčího řízení, účinků rozhodčí smlouvy a účinků rozhodnutí v rozhodčím řízení vydaného a na straně druhé zdůraznění rozhodčí smlouvy jako autonomního projevu stran podřídít rozhodování sporu pod pravomoc rozhodce, tedy projevu, který je nutné posuzovat kritérii náležitostí a pojmových znaků právního jednání podle norem hmotného práva.⁸⁷

Na tomto závěru autora nic nemění ani náleží Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, který se opět vrací k dřívějšímu názoru Ústavního soudu ohledně povahy rozhodčího řízení ke kontraktnímu pojetí, neboť argumentace soudu se v této věci vztahovala k otázce ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení s cílem ukázat, „ (...) *že rozhodčí řízení není řízením soudního typu ve smyslu směrnice 93/13/ES o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.*“⁸⁸

⁸⁶ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 37/08.

⁸⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení. In: *Dny práva – 2009*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. Dostupné na: < http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/prispevky/rozhodci_rizeni/Rozehnalova_Nadezda__1053_.pdf >.

⁸⁸ VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces. *Právní rozhledy*, č. 1, 2012, s. 2.

2 Krátce k otázce práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení

Rozhodčí řízení jako alternativa k řízení soudnímu nevylučuje právo na spravedlivý proces, neboť zakotvení této možnosti řešení sporu na základě dobrovolného uzavření rozhodčí smlouvy je v souladu se smyslem čl. 36 odst. 1 Listiny, který explicitně umožňuje - ve stanovených případech – domáhat se práva u jiného orgánu.⁸⁹ Přestože titulem, který deleguje pravomoc rozhodnout spor, je rozhodčí smlouva, bez zákonné úpravy, která tuto delegaci pravomoci rozhodovat spor umožnila,⁹⁰ by rozhodčí smlouva sama o sobě nevyhovovala požadavkům výše uvedeného článku Listiny, že se každý „*může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu,*“ tedy požadavkům práva na spravedlivý proces. Jak opakovaně zdůraznila judikatura Evropského soudu pro lidská práva,⁹¹ přestože „*... nic nebrání tomu, aby se strany sporu vzdaly svého práva na soud ve prospěch rozhodčího řízení,*“⁹² je nutné dodržet podmínku umožnění této delegace v zákoně. Evropská úmluva o lidských právech⁹³ v zásadě nebrání tomu, aby byly spory o občanská práva a závazky řešeny mimo soustavu klasických soudů - např. právě v rozhodčím řízení – pokud jsou splněny podmínky vyplývající z článku 6 Úmluvy. Těmi je požadavek, aby delegace rozhodnout spor v rámci soudní soustavy byla učiněna svobodně, jednoznačně, bez donucení a zákon tuto delegaci připouštěl.⁹⁴

Strany sporu se proto mohou vzdát práva na projednání věci v rámci soudní soustavy uzavřením rozhodčí smlouvy,⁹⁵ není-li uzavření této smlouvy důsledkem nátlaku, ale projevem jejich svobodné vůle.⁹⁶ Otázkou však zůstává, zda je čl. 6 Úmluvy přímo aplikovatelný v rozhodčím řízení, pokud konstatujeme, že svobodná vůle stran uzavřít rozhodčí smlouvu a na jejím základě se vzdát práva na projednání sporu v rámci soudní soustavy,⁹⁷ je vzdáním se všech práv, která jsou garantována tímto článkem.

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011 sp. zn. I. ÚS 3227/07: „*Projednání věci v rozhodčím řízení neznamená vzdání se právní ochrany, nýbrž představuje její přesunutí na jiný rozhodující orgán, jenž nalezá právo.*“

⁹⁰ KLÍMA, Karel. *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 293.

⁹¹ Např.: Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. října 2010 ve věci Suda proti České republice, stížnost č. 1643/06.

⁹² WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 742.

⁹³ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, včetně Protokolů k ní. Dále také jako „Úmluva“.

⁹⁴ Podrobněji: KMEC, Jirí a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 627 – 628.

⁹⁵ Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 4. března 1987, *Rychetský v. Švýcarsko*, stížnost č. 10881/84. Poznámka autora: Evropská komise pro lidská práva byl orgán, který až do roku 1998 tvořil součást mechanismu ochrany základních práv dle Úmluvy a jeho rozhodnutí je možné považovat za součást judikatury ESLP.

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014.

⁹⁷ Podle čl. 6 Úmluvy mají být záruky práva na spravedlivý proces garantovány v řízení před soudem, který byl zřízen zákonem. ESLP však vyjádřoval, že soud ve smyslu čl. 6 nemusí být chápán jako soud klasického typu, pokud je způsobilý poskytnout záruky plynoucí z tohoto článku. Blíže: KMEC, Jirí a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 686.

Evropský soud pro lidská práva nejprve zastával názor, že svobodné vzdání se práva na projednání sporu v rámci soustavy soudů je úplným vzdáním se všech práv podle čl. 6 Úmluvy,⁹⁸ nicméně postupem času od tohoto striktního závěru ustoupil a vyjudikoval, že vzdání se práva na projednání sporu před soudem nutně neznamená vzdání se všech práv podle čl. 6 Úmluvy,⁹⁹ přičemž uzavřením rozhodčí smlouvy se strany vzdávají pouze práva na přístup k soudu a práva na veřejné řízení;¹⁰⁰ dalších práv garantovaných Úmluvou se strany musejí vzdát zvlášť.¹⁰¹ Spodní hranicí, jakýmsi minimálním standardem postulátů práva na spravedlivý proces v intencích Úmluvy¹⁰² a ostatně i čl. 36 a 38 Listiny,¹⁰³ je nemožnost vzdání se práva na právní ochranu, která musí být zaručena nejen ve vztahu ke „klasickému“ řízení před soudy, ale také ve vztahu k rozhodčímu řízení,¹⁰⁴ protože „projednání věci v rozhodčím řízení neznamená vzdání se právní ochrany, nýbrž představuje její přesunutí na jiný rozhodující orgán, jenž nalézá právo.“¹⁰⁵

Požadavky práva na spravedlivý proces zakotvené v čl. 6 Úmluvy jsou jako takové součástí veřejného pořádku, který musí být v průběhu rozhodčího řízení, a v případě uznání a výkonu rozhodčího nálezu i po něm, respektovány, a nemůže být proto pochyb, že prvky práva na spravedlivý proces musí být v rozhodčím řízení uplatňovány, byť ne v úplném rozsahu.¹⁰⁶

Otázka garance práva na spravedlivý proces se projevuje rozličným způsobem ve vztahu k jednotlivým doktrinárním pojetím právní povahy rozhodčího řízení. V případě jurisdikční

⁹⁸ JAKSIC, Aleksandar. Procedural Guarantees of Human Rights in Arbitration Proceedings. A Still Unsettled Problem? *Journal of International Arbitration*, 2007, roč. 24, č. 2, s. 160.

⁹⁹ VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces? *Právní rozhledy*, č. 1, roč. 20, 2012, s. 6.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 27. listopadu 1996, *Nordström-Janžon a Nordström-Lehtinen proti Nizozemí*, stížnost č. 28101/95.

¹⁰¹ Usnesení ESLP ze dne 23. února 1999, *Osmo Suovaniemi a ostatní proti Finsku*, stížnost č. 31737/96.

¹⁰² Diplomant si je vědom přístupu ESLP k otázce přímé aplikovatelnosti článku 6 odst. 1 Úmluvy, jehož výsledkem je popření přímé aplikovatelnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy na rozhodčí řízení, avšak souhlasí s názorem, že smluvní státy se nemohou zbavit mezinárodních závazků tím, že uznají určité soukromoprávní jednání za dovolené – ve smyslu např. přípustnosti vyloučení předmětných zásad spravedlivého procesu stranami rozhodčího řízení v rozhodčí smlouvě – neboť by se tím státy prakticky vzdaly povinnosti zajistit dodržování práv plynoucích z Úmluvy. Jsou-li smluvní státy povinny zajistit dodržování práva na spravedlivý proces v řízení před soudy, není dán žádný racionální důvod, aby nezajistily dodržování stejných práv – byť v jiném rozsahu – v řízení před rozhodci. K tomu blíže: KYSELOVSKÁ, Tereza. Rozhodčí doložky (nejen) ve spotřebitelských smlouvách a ochrana základních lidských práv. In DÁVID, Radovan, NECKÁŘ, Jan., SEHNÁLEK, David (eds). *COFOLA 2009: the Conference Proceedings. 1. edition*. Brno: Masaryk University, 2009. Dostupné na: <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2009/files/contributions/Tereza%20Kyselovska%20_829_.pdf>.

¹⁰³ Pokud se strany dohodnou na řešení sporu v rámci rozhodčího řízení, jedná se de facto o nevyužití práva obrátit se na zákonného soudce. Právo na zákonného soudce garantované čl. 38 odst. 1 Listiny je veřejným subjektivním právem, nikoliv povinností.

¹⁰⁴ „(...) the word ‘tribunal’ in Article 6 para. 1 (Art. 6-1) is not necessarily to be understood as signifying a court of law of the classic kind, integrated within the standard judicial machinery of the country.“ Citováno z: LANDROVE, J. Carlos. European Convention on Human Rights’ Impact on Consensual Arbitration An État des Lieu of Strasbourg Case-Law and of a Problematic Swiss Law Feature. In: HOTTELIER, Michel a kol. (eds). *Human Rights at the Center. Zürich*, 2006. s. 79. Dostupné na: <http://www.landrove.ch/pdf/ECHR_2006_Landrove.pdf>.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/2007.

¹⁰⁶ K veřejnému pořádku a jeho vztahu a uplatnění v rozhodčím řízení, byť v rovině mezinárodního rozhodčího řízení doporučují: SVOBODNÁ, Klára. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů v ČR. In HAMUPLÁK, Ondrej (ed). *Debaty mladých právníků*. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2007, s. 88 – 92.

doktríny je jejím ústředním pojmem jurisdikce, tedy termín, který v těchto intencích determinuje povahu rozhodčího řízení. V rovině této doktríny hovoříme o rozhodčím řízení jako o přeneseném výkonu veřejné – soudní moci na subjekty odlišné od státu, jehož zákonnost je odvozena od právního řádu; samo rozhodčí řízení je zařazeno jako specifická součást civilního procesu. Z toho plyne, že požadavky práva na spravedlivý proces a jeho garance je optikou jurisdikční doktríny aplikována v totožném rozsahu, jako v „klasickém“ soudním – civilním – řízení.

Optikou kontraktační doktríny je právo na spravedlivý proces pro účely rozhodčího řízení vymezeno trochu jiným směrem. Obsah práva na spravedlivý proces je u kontraktační doktríny zaměřen hlavně na rovný přístup k právům a povinnostem stran vzniklého sporu, který můžeme charakterizovat možností stran řešit spor prostřednictvím rozhodčího řízení, „rovností zbraní“,¹⁰⁷ vázaností rozhodce návrhem stran a jeho nezávislostí a nestranností a neposlední řadě zárukou projednání předmětu sporu bez zbytečných průtahů.¹⁰⁸

Rovnost stran rozhodčího řízení je ostatně explicitně vyjádřena v § 18 ZRR: „*Strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv.*“ Uplatnění principu rovnosti účastníků¹⁰⁹ v rozhodčím řízení judikoval i Nejvyšší soud: „*I v rozhodčím řízení se uplatní princip rovnosti účastníků, který vyžaduje, aby účastníci řízení stáli před soudem v rovném postavení, aniž by byla jedna nebo druhá strana jakkoli procesně zvýhodněna či znevýhodněna. Oběma stranám sporu mají být zajištěny stejné možnosti k uplatnění jejich práv.*“¹¹⁰ Tohoto práva se nemohou účastníci rozhodčího řízení jakkoliv vzdát.¹¹¹ Zajímavostí je, že ve vztahu k právu stran rozhodčího řízení na projednání věci bez zbytečných průtahů, neobsahuje zákon o rozhodčím řízení žádný institut chránící strany před průtahy v tomto řízení, přestože z čl. 6 odst. 1 Úmluvy, tato pozitivní povinnost státu vyplývá.¹¹²

Nemůže být pochyb o tom, že právo na spravedlivý proces se na rozhodčí řízení, bez ohledu na jeho povahu, vztahuje, avšak jak bylo konstatováno výše, nikoliv v plném rozsahu. Povaha rozhodčího řízení však podstatnou měrou determinuje rozsah a uplatnění tohoto práva, neboť je nutné respektovat odlišné charakteristické znaky tohoto alternativního řešení sporu vůči řízení před civilními soudy.

V prvé řadě je nutné mít na paměti, že rozhodčí smlouva je projevem autonomní vůle stran, a nelze tak rozsah práva na spravedlivý proces aplikovat ve stejné podobě jako v „klasickém“

¹⁰⁷ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva Kress vs. Francie ze dne 7. června 2001, stížnost č. 39594/98.

¹⁰⁸ Blíže: VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces. *Právní rozhledy*, č. 1, 2012, s. 1-12.

¹⁰⁹ K principu rovnosti zbraní blíže též: Rozsudek ESLP ze dne 23. října 1996, *Ankerl proti Švýcarsku*, stížnost č. 17748/91; Rozsudek ESLP ze dne 27. října 1993, *Dombo Bebeer B. V. proti Nizozemí*, stížnost č. 14448/88.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. června 2008, sp. zn. 32 Cdo 1201/2007.

¹¹² VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces. *Právní rozhledy*, č. 1, 2012, s. 7.

civilním řízení před soudy. Povaha rozhodčího řízení implikuje možnost stran sporu činit vše, co jim právní řád nezakazuje, tedy činit jakákoliv právní jednání, která nejsou právním řádem zakázána; prostor pro autonomii vůle stran je tak nezanedbatelně širší a touto optikou musí stát, jako garant práva na spravedlivý proces, k ochraně práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení přistupovat.

Konkrétní – přesné - určení rozsahu práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení je však předmětem neustálé diskuze.¹¹³ Společným cílem jednotlivých názorových proudů by mělo být dosažení alespoň minimálního konsenzu spočívajícího v zajištění minimálních standardů práva na spravedlivý proces na straně jedné a zachování zákonem poskytnutého autonomního prostoru stran rozhodčího řízení při vytváření, případně dotváření pravidel řešení sporu v rámci mantinelů právního řádu. V každém případě nemůže být svobodná vůle stran determinantem vyloučení či zásadního snížení základních požadavků práva na spravedlivý proces.¹¹⁴

¹¹³ KYSELOVSKÁ, Tereza. Rozhodčí doložky (nejen) ve spotřebitelských smlouvách a ochrana základních lidských práv. In DÁVID, Radovan, NECKÁŘ, Jan., SEHNÁLEK, David (eds). *COFOLA 2009: the Conference Proceedings. 1. edition*. Brno: Masaryk University, 2009. Dostupné na: <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2009/files/contributions/Tereza%20Kyselovska%20_829_.pdf>.

¹¹⁴ JANOUŠEK, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 185.

3 Arbitrabilita sporu

Rozhodčí řízení jako alternativa k řízení před obecnými soudy odvozuje své právní postavení od zákona č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.¹¹⁵ Tento zákonný rámec legitimizoval rozhodčí řízení jako mimosoudní řešení sporů v tom smyslu, že mu přiznal právní účinky.¹¹⁶ Do jeho účinnosti bylo rozhodčí řízení limitováno na rozhodování sporů s mezinárodním prvkem, jejichž stranami nebyly fyzické osoby, ale pouze stát a státní organizace.¹¹⁷

Podle § 1 písm. a) ZRŘ je rozhodčí řízení přípustné ve všech majetkových sporech, pro jejichž rozhodování by jinak byla dána¹¹⁸ pravomoc soudu. Hovoříme o arbitrabilitě sporu,¹¹⁹ která determinuje podmínky, za kterých je možné spor na základě sjednání rozhodčí smlouvy řešit v rozhodčím řízení.¹²⁰ Arbitrabilita sporu je upravena v § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ v souvislosti s rozhodčí smlouvou: „*Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva). Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže by strany o předmětu sporu mohly uzavřít smír.*“¹²¹ Samotná přesná definice pojmu arbitrabilita není snadným úkolem. V zahraniční, ale i tuzemské odborné literatuře se setkáme s několika definicemi.

Definice arbitrability je v jednotlivých právních úpravách rozdílná, což je mimo jiné důsledkem rozdílu v doktrinárním přístupu k povaze rozhodčího řízení v těchto právních rádech.¹²²

¹¹⁵ Ústavní základ tohoto alternativního způsobu řešení sporů nalezneme v již zmínovaném čl. 36 Listiny. K postavení rozhodčího řízení v právním řádu a vztahu ZRŘ k OSŘ, který je založen na principu přiměřeného použití norem OSŘ, je vhodné upozornit, že při aplikaci OSŘ je třeba zohlednit obecné zásady, na nichž rozhodčí řízení stojí. K tomu blíže: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009.

¹¹⁶ PETROCHILLOS, Georgios. *Procedural Law in International Arbitration*. Oxford: Oxford University Press, 2004, s. 19.

¹¹⁷ LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, 2012, s. 20 – 21. Blíže také MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 11 – 12.

¹¹⁸ Formulace „...by jinak byla dána“ je odrazem delegování pravomoci rozhodnout spor z obecných soudů na rozhodce.

¹¹⁹ Závěry, komparace a analýzy jednotlivých přístupů se v rámci této práce vztahují na spory vnitrostátní. Autor práce si je vědom, že pojetí arbitrability je v mnohých případech rozdílné, je-li v rámci sporu přítomen relevantní mezinárodní prvek.

¹²⁰ KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007, s. 7.

¹²¹ Soudní praxe řešila otázku rozsahu působnosti a závaznosti uzavřené rozhodčí smlouvy. Poměrně zajímavou otázkou, kterou v této souvislosti řešil Nejvyšší soud, byla otázka, zda se rozhodčí doložka uzavřená ve smlouvě mezi dlužníkem a věřitelem, jejíž součástí je i ručitelské prohlášení, vztahuje na právní vztah mezi věřitelem a ručitelem. Nejvyšší soud v této věci vyjádřil, že pokud věřitel a ručitel neprojeví vůli delegovat pravomoc rozhodnout případný majetkový spor do rozhodčího řízení, nebyla pravomoc rozhodce založena. Blíže: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 3958/2013. Stejně tak není založena pravomoc rozhodce v případě, kdy byla uzavřena rozhodčí doložka mezi stranami kupní smlouvy a došlo následně ke vzniku sporu mezi prodávajícím a třetí osobou – směnečným rukojmím ze směnky, již byl zajištěn závazek k úhradě kupní ceny. Blíže: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.

¹²² Považuji za vhodné již nyní nastínit krátký komparativní pohled do vybraných zahraničních úprav, přestože jednotlivé komparace jsou součástí i zvláštních kapitol a podkapitol. Rakouská právní úprava arbitrability je vymezena široce – mimo spory majetkové zahrnuje i spory nemajetkové povahy, u nichž je podmínkou arbitrability možnost uzavřít ohledně předmětu sporu smír. Blíže: DOBIÁŠ, Petr. *Nová právní úprava rozhodčího řízení*

Společným jmenovatelem všech doktrinálních přístupů, které byly analyzovány v předchozí kapitole, je střet mocenského aspektu rozhodčího řízení představovaného suverenitou státu,¹²³ který je jako jediný určovatelem pravomoci rozhodovat spory, a smluvního aspektu, jenž je představitelem promítnutí autonomního projevu vůle adresátů právního řádu založit pravomoc subjektu rozdílného od státu rozhodnout případný spor.

Důsledkem, respektive jedním z důsledků tohoto střetu je obtížné dosažení jednotné a komplexní definice arbitrability. Proto se zahraniční i tuzemská literatura vesměs snaží o definici arbitrability jako okruhu množin sporů, které mohou či nemohou být podrobeny rozhodčímu řízení.¹²⁴ Účelem definice je odstranění pojmové nejasnosti a neostroty definovaného pojmu prostřednictvím užití výrazů, jejichž význam je všeobecně známý a ve vzájemném kontextu snadněji pochopitelný. Zevšeobecníme-li pojem arbitrability a definujeme-li jej nejobecněji jako okruh množin sporů, které mohou či nemohou být podrobeny rozhodčímu řízení, účelu definice dostojíme. K přesnějšímu uchopení pojmu arbitrability je pak vhodné nastínit její definici očima tuzemských i zahraničních autorů.

Někteří zahraniční autoři¹²⁵ definují arbitrabilitu jako mantinely působnosti rozhodčího řízení, kdy je to jediné stát, který je oprávněn prostřednictvím zákona tyto mantinely vymezit

v Rakousku. *Právník*, č. 9, 2006, s. 1074 - 1086; Švýcarská právní úprava považuje za arbitrabilní všechny spory majetkové povahy, s jehož předmětem mohou strany volně disponovat a pokud zvláštní zákon nestanoví, že rozhodování sporu patří do výlučné pravomoci soudů. BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie*, č. 9, 2007, s. 29; Italská úprava obsahuje negativní vymezení arbitrability. Nearbitrabilními jsou spory týkající se duševního vlastnictví, kartelového práva a hospodářské soutěže, převodu cenných papírů a sporů v rámci obchodních korporací (Tamtéž, s. 29), dále „*individuálních pracovních sporů, sporů ze sociálního zabezpečení a povinné zdravotní péče, sporů týkajících se osobního stavu a ve věcech rozvodů a dalších sporů, o kterých nemůže být uzavřen smír.*“ HRADILOVÁ, Veronika. In ŽATECKÁ, Eva – TRÁVNÍČKOVÁ a kol. (eds.) *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*. Brno: Masaryk University, 2010. (nečíslováno). Dostupné online na: < https://is.muni.cz/el/1422/jaro2010/MPX41/um/14695133/14695138/Hradilova_Veronika__1559_.pdf >. Francouzská úprava obsahuje pozitivní vymezení arbitrability, když stanoví, že arbitrabilními jsou všechny spory týkající se práv, se kterými mohou strany sporu volně disponovat, vyjma věcí týkajících se osobního stavu, rozvodu, vypořádání společného jmění manželů, sporů týkajících se orgánů veřejného práva a veřejných institucí (vyjma obchodních a průmyslových) a věcí týkajících se veřejného pořádku. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Právní úprava arbitráže ve Francii a její potenciaální vliv na připravovanou novelu zákona č. 216/1994 Sb. *Právní fórum*, č. 4, roč. 7, 2010, s. 185; BORN, Gary. *International commercial arbitration*. I. volume. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer Law & Business, 2009, s. 385 – 386. Na závěr - Slovensko považuje za arbitrabilní majetkové spory vzniklé z obchodněprávních a občanskoprávních vztahů, jestliže je místem rozhodčího řízení Slovensko, pokud by strany mohly o tomto sporu uzavřít smír a nejedná se o spory: a) o vzniku, změně nebo o zániku vlastnického práva a jiných věcných práv k nemovitostem, b) o osobním stavu, c) související s nuceným výkonem rozhodnutí a d) které vzniknou v průběhu konkurzního nebo vyrovnávacího řízení. Blíže: SLAŠŤAN, Miroslav. *Spôsobilosť sporov na ich rozhodovanie v rozhodcovskom konaní: arbitrabilita sporov, výklad rozhodcovských doložiek a uplatňovanie nárokov z bezdôvodného obohatenia* [online]. epravo.cz, 19. 8. 2014 [cit. 10. září 2015]. Dostupné na < <http://1url.cz/dYnc>>; K objektivní i subjektivní arbitrabilitě ve vybraných státech též: ZWETTLEROVÁ, Ingrid, BERDYCH, Martin. Náležitosti a forma rozhodčí doložky. *Právní rozhledy*, č. 24, roč. 16, 2008, s. 891 – 904.

¹²³ Blíže: ZOUBEK, Vladimír. *Právovéda a státověda. Úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 273 a násl.

¹²⁴ MISTELIS, Loukas, A. In MISTELIS, Loukas A., STAVROS, Brekoulakis, L. *Arbitrability – International and Comparative Perspectives*. Alphen aan Rijn: Kluwer Law International, 2009, s. 4. Dostupné online na: < http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/book-toc.aspx?book=TOC_Mistelisl_2009_V03>.

¹²⁵ Blíže: RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 81 – 86.

a umožnit tak adresátům právního řádu řešit spor mimo soustavu soudů. Na toto pojetí arbitrability navazuje Carbonneau, který ji definuje jako dělící linii mezi veřejným a soukromým právem, která determinuje oprávnění rozhodovat spory buďto státními soudy, nebo subjekty soukromého práva – rozhodci.¹²⁶

Z tuzemských autorů např. Rozehnalová definuje arbitrabilitu „jako přípustnost sporu k řešení v rozhodčím řízení.“¹²⁷ Poněkud komplexnější definici přináší Raban, který arbitrabilitu definuje jako „okruh právních vztahů, ve kterém si státní moc nevyhradila právo rozhodovat výlučně státními soudy (případně jinými svými orgány) a připustila tedy, aby spory byly rozhodovány i rozhodci, pokud si tak strany ujednají.“¹²⁸ Konečně Růžička se ve své definici arbitrability snaží reflektovat existenci rozhodčí smlouvy, jako smluvního základu pro následné rozhodčí řízení a neopomíná ani mocenský aspekt představující jurisdikční pravomoc státu. Arbitrabilitu definuje jako „možnost a oprávnění stran založit pravomoc rozhodců uzavřením rozhodčí smlouvy.“¹²⁹

3.1 Pojetí arbitrability

Pojem arbitrability můžeme chápat ve dvou rovinách.¹³⁰ V první rovině jako přípustnost řešit spor v rozhodčím řízení s ohledem na jeho předmět – tzv. objektivní arbitrabilita,¹³¹ v druhé rovině pak jako přípustnost řešit spor v rozhodčím řízení s ohledem na strany rozhodčí smlouvy – tzv. subjektivní arbitrabilita. V zahraniční odborné literatuře se setkáváme s názorem, že subjektivní arbitrabilitu je nutné definovat jako způsobilost subjektů uzavřít rozhodčí smlouvu a být její stranou.¹³²

Objektivní arbitrabilita bývá někdy označována jako podmínka existence arbitrability subjektivní, a to v tom smyslu, že subjektivní arbitrabilita je součástí hlavní množiny,

¹²⁶ MISTELIS, Loukas, A. *Fundamental Observations and Applicable Law, Chapter 1 - Arbitrability – International and Comparative Perspectives* [online]. kluwerarbitration.com, [cit. 25. 8. 2015]. Dostupné na: <<http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/document.aspx?id=ipn31585>>.

¹²⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 143.

¹²⁸ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 73.

¹²⁹ RŮŽIČKA, Karel. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 32.

¹³⁰ V české odborné literatuře je dělení arbitrability na objektivní a subjektivní často opomíjeno. Subjektivní arbitrabilita je pak definována jako případ, kdy je spor objektivně arbitrabilní a strany jen samy zúží předmět rozhodčí smlouvy. V rámci právních řádů jiných evropských zemí je však dělení arbitrability na objektivní a subjektivní tradiční. Blíže např.: HANOTIAU, Bernard. The law applicable to arbitrability. *SINGAPORE ACADEMY OF LAW JOURNAL*, č. 26, 2014, s. 874. Dostupné online na: <<http://1url.cz/IttLC>>: „A first distinction has to be made between subjective arbitrability – by reason of the quality of one of the parties (...) and objective arbitrability, by reason of the subject matter of the dispute which has been removed from the domain of arbitrable matters by the applicable national law.“

¹³¹ MISTELIS, Loukas, A. In MISTELIS, Loukas, A. BREKOULAKIS, Stavros, L. *Arbitrability: International and Comparative Perspectives*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, s. 4 – 9. Dostupné online na: <http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/book-toc.aspx?book=TOC_Mistelis_2009_V03>.

¹³² RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 75.

kteřou představuje právě zákonem umožněná delegace pravomoci soudů na rozhodce, tedy objektivní arbitrabilita.¹³³ Je na státu, jaké podmínky přípustnosti řešit spory mimo soustavu obecných soudů prostřednictvím rozhodčího řízení zakotví do zákona.

3.2 Subjektivní arbitrabilita

Pojetí subjektivní arbitrability a jejího významu můžeme chápat dvojím způsobem. Jednak tímto termínem můžeme označovat situaci, kdy jsou splněny podmínky objektivní arbitrability sporu, tedy právní řád umožňuje delegaci pravomoci řešit spor před rozhodci a strany sporu následně zúží v rámci mantinelů objektivní arbitrability předmět sporu.¹³⁴ Zúžení předmětu sporu je projevem autonomie vůle subjektů a právní teorie ani praxe nemá o této možnosti pochybnosti.

Subjektivní arbitrabilita¹³⁵ může být chápána také v jiném významu, a to jako vyjádření způsobilosti stran uzavřít rozhodčí smlouvu.¹³⁶ Zjednodušeně řečeno budeme hodnotit kvalitu subjektů rozhodčí smlouvy z hlediska jejich schopnosti uzavřít tuto smlouvu. Podle mého názoru je možné pojetí subjektivní arbitrability generalizovat a uzavřít, že subjektivní arbitrabilita souvisí s existencí přenesení pravomoci rozhodnout spor na rozhodce, kdy je v tomto ohledu nutné posoudit, jednak zda tato delegace nepřekročila mantinely vymezené podmínkami objektivní arbitrability a jednak, zda byly strany rozhodčí smlouvy způsobilé k jejímu uzavření a nedošlo při jejím uzavření ke skutečnosti, která by negativně ovlivnila platnost takového právního jednání.

Přestože pojetí subjektivní arbitrability jako způsobilosti stran uzavřít rozhodčí smlouvu je zastáváno spíše v zahraniční odborné literatuře¹³⁷ a v české právní literatuře je chápána převážně ve druhém uvedeném významu,¹³⁸ jsem názoru, že je nutné oba přístupy zkombinovat. Tento přístup odůvodňuje smíšená povaha rozhodčího řízení, respektive smíšená povaha rozhodčí smlouvy. Mají-li být s rozhodčí smlouvou spojeny zamýšlené procesní účinky, musí být splněny nejen postuláty subjektivní arbitrability ve smyslu nepřekročení podmínek vymezených arbitrabilitou objektivní. Musejí být splněny také požadavky platnosti rozhodčí smlouvy v rovině hmotněprávní, kdy důsledkem neplatnosti rozhodčí smlouvy z důvodu nezpůsobilosti stran takovou smlouvu uzavřít, bude založení zrušovacího důvodu ve smyslu § 31 písm. b) ZRŘ.¹³⁹

¹³³ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie*, č. 9, 2007, s. 23.

¹³⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 144.

¹³⁵ V odborné literatuře označována také jako arbitrabilita racione personae.

¹³⁶ Způsobilosti stran uzavřít smlouvu jsou myšleny jednak požadavky svéprávnosti a jednak požadavky platnosti právního jednání podle norem občanského zákoníku. Autor si je vědom rozdílů obou institutů.

¹³⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání, Praha: ASPI, 2008, s. 144.

¹³⁸ RŮŽIČKA, Karel. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 22.

¹³⁹ K nedostatku arbitrability blíže v podkapitole 5.1.

Při posuzování takové způsobilosti je nutné vycházet z ustanovení občanského zákoníku, konkrétně pak z ustanovení týkajících se svéprávnosti subjektů.¹⁴⁰ Podle § 15 OZ vyjadřuje svéprávnost osoby její způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem.¹⁴¹

Fyzická osoba nabývá schopnost samostatně právně jednat, tedy v plném rozsahu v mezích právního řádu vlastním jednáním nabývat subjektivní práva a povinnosti, společně se zletilostí, čili společně s okamžikem dovršení osmnáctého roku života;¹⁴² s výjimkami dřívějšího nabytí plné svéprávnosti, které stanovuje zákon.¹⁴³ Na rozdíl od úpravy ve starém občanském zákoníku¹⁴⁴ normuje nový občanský zákoník¹⁴⁵ mimo uzavření manželství další možnost nabytí plné svéprávnost před dovršením zletilosti, a to prostřednictvím institutu přiznání svéprávnosti.¹⁴⁶

Uzavření rozhodčí smlouvy je právním jednáním, kterým se strany smlouvy vzdaly práva na projednání jejich sporu prostřednictvím soudu se všemi důsledky s tímto spojenými, a je proto otázkou, zda jsou osoby nezletilé způsobilé k uzavření rozhodčí smlouvy.

Občanský zákoník je postaven na koncepci tzv. částečné svéprávnosti nezletilého, což znamená, že „*nezletilí nemají buď žádnou svéprávnost, nebo jen k právním jednáním přiměřeným rozumové a volní vyspělosti spojené s jejich věkem, ... přičemž kritérium rozumové a volní vyspělosti je nutné hodnotit objektivně.*“¹⁴⁷ Otázku způsobilosti nezletilého uzavřít rozhodčí smlouvu je potřeba posoudit v každém jednotlivém případě individuálně, a to především ve vztahu k obsahu rozhodčí smlouvy. Nelze tak paušálně uzavřít, že nezletilí nejsou způsobilí uzavřít rozhodčí smlouvu a zároveň však není možné přehlédnout závažné právní následky plynoucí z uzavření rozhodčí smlouvy. Přestože rozhodčí smlouva má mnohé procesní účinky, jedná se stále o výsledek kontraktačního procesu, kdy právní jednání stran směřující k uzavření rozhodčí smlouvy je adresováno druhé smluvní straně a nikoliv rozhodci. Ve vztahu ke způsobilosti nezletilého činit právní jednání vedoucí k uzavření rozhodčí smlouvy je proto nutné vycházet z § 31 OZ a následujících, nikoliv

¹⁴⁰ K tomu blíže např.: FRINTA, Ondřej. Pojetí svéprávnosti v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, č. 1-2, 2011, s. 58 – 66.

¹⁴¹ HURDÍK, Jan In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 139 – 140.

¹⁴² Blíže např. HRUŠÁKOVÁ, Milana, STAVINHOVÁ, Jaruška, GREGOROVÁ, Zdeňka. K některým otázkám právní subjektivity a způsobilosti k právním úkonům u nezletilých. *Právní rozhledy*, č. 2, roč. 5, 1997, s. 53 a násl.

¹⁴³ Blíže např. ZVÁNOVEC, Vít. Právní úprava svéprávnosti nezletilců v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, č. 1-2, 2011, s. 53 – 57.

¹⁴⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Mluví-li se v práci o novém občanském zákoníku, nebo o občanském zákoníku, myslí se právě tento zákon.

¹⁴⁶ PILÍK, Václav. Přiznání svéprávnosti nezletilému podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, č. 10, 2014, s. 349 – 353.

¹⁴⁷ DOBROVOLNÁ, Eva In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 198.

z úpravy tzv. procesní způsobilosti zakotvené v OSŘ.¹⁴⁸ Ostatně otázka povahy rozhodčí smlouvy je úzce spjata s povahou rozhodčího řízení, přičemž o této problematice je pojednáno ve zvláštní kapitole.

Přestože jsou – jak je uvedeno výše – v rámci rozhodčího řízení zásadně garantovány postuláty práva na spravedlivý proces, uzavřením rozhodčí smlouvy se strany určitých práv plynoucích z práva na spravedlivý proces vzdávají (příkladem práva na veřejné řízení,¹⁴⁹ viz výše), jsem toho názoru, že uzavření rozhodčí smlouvy nikoliv plně svéprávnou osobou může být v rozporu s principem zvláštní ochrany těchto osob. Je však vždy nutné vycházet z obsahu rozsudku, kterým byla osoba ve svéprávnosti omezena.

V případě způsobilosti právnické osoby uzavřít rozhodčí smlouvu je potřeba vycházet ze skutečnosti, že svéprávnost právnických osob je výsledkem „*přičítání právně relevantního jednání osob fyzických v určitém vztahu k právnické osobě této právnické osobě na základě konstrukce zastoupení*“,⁴⁵⁰ a nelze tak proto v případě právnických osob hovořit o jejich svéprávnosti,¹⁵¹ což je jeden z důsledků právní úpravy právnických osob v novém občanském zákoníku, který na právnické osoby nahlíží jako na fiktivní subjekty.¹⁵² Obecně lze uzavřít, že právnické osoby jsou způsobilé uzavřít rozhodčí smlouvy, nestanoví-li zvláštní zákon omezení této způsobilosti.

Určení způsobilosti fyzických osob uzavřít rozhodčí smlouvu vychází z hmotněprávní úpravy svéprávnosti, v případě právnických osob z přičítání právního jednání na základě institutu zastoupení.¹⁵³ Právní úprava klade důraz na ochranu osob s částečnou nebo omezenou svéprávností a s ohledem na fakt, že uzavření rozhodčí smlouvy je nutné posoudit z hlediska požadavků tzv. teorie vůle, také na požadavky vážnosti, svobody a shody vůle a jejího projevu.

3.3 Objektivní arbitrabilita

Přístupy českých autorů jsou v případě objektivní arbitrability obdobné, a je ji proto možné vymezit souhrnně jako okruh otázek – sporů - přípustěných právním řádem k řešení před rozhodci.¹⁵⁴ Rozsah, respektive podoba objektivní arbitrability zakotvená v právním řádu

¹⁴⁸ K procesní způsobilosti nezletilého blíže: ŠÍNOVÁ, Renáta. Procesní způsobilost nezletilých účastníků řízení (s přihlédnutím k právní úpravě svéprávnosti v návrhu nového občanského zákoníku). *Právní rozhledy*, č. 17, 2011, s. 616 – 621.

¹⁴⁹ Srov.: Nález Ústavního soudu ze dne 20. srpna 1997, sp. zn. IV. ÚS 79/97.

¹⁵⁰ HURDÍK, Jan In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 139.

¹⁵¹ RUBAN, Radek. K právní subjektivitě, povaze a jednání právnických osob. *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 3, roč. 21, 2013, s. 394 – 397.

¹⁵² Důvodová zpráva k OZ, s. 45. Dostupná online na: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

¹⁵³ „Každé jednání za právnickou osobu má charakter zastoupení, nikoliv přímého jednání právnické osoby.“ LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 836.

¹⁵⁴ Např.: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie*, č. 9, 2007, s. 23; RŮŽIČKA, Karel. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České*

odráží postoj zákonodárce k rozhodčímu řízení jako takovému. Vyloučení některých typů sporů z rozhodčího řízení může být opodstatněno rozličnými faktory, ať už se jedná o otázky ekonomické, o stav právního systému státu ve smyslu vymahatelnosti práva nebo o snahu řešit určené spory výlučně skrze orgány státu.

Objektivní arbitrabilita,¹⁵⁵ která představuje podmínky přípustnosti řešit spor v rozhodčím řízení, je normativně vyjádřena v § 2 ZRR, podle kterého se strany mohou prostřednictvím rozhodčí smlouvy dohodnout, že „o majetkových sporech mezi nimi ... má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud“ za podmínky, že strany by o takovém sporu mohly uzavřít smír¹⁵⁶ podle § 99 OSŘ. Explicitně jsou v témže ustanovení také vyjádřeny spory, které nemohou být postoupeny rozhodčí smlouvou k řešení v rozhodčím řízení. Těmi jsou spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spory, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu. Analýza jednotlivých podmínek představující objektivní arbitrabilitu, jejich rozbor a komparativní pohled do zahraničních úprav, je předmětem následujících – stěžejních kapitol této diplomové práce.

republiky, 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 31; ZWETTLEROVÁ, Ingrid, BERDYCH, Martin. Náležitosti a forma rozhodčí doložky. *Právní rozhledy*, č. 24, roč. 16, 2008, s. 891 – 904.

¹⁵⁵ Objektivní arbitrabilita je označována jako arbitrabilita *ratione materiae*. Viz: SUCHOŽA, Josef, PÁLKOVÁ, Regina: Právna úprava rozhodcovského konania v Slovenskej republike. *Právní fórum*, č. 3, roč. 7, 2010, s. 110.

¹⁵⁶ K problematice soudního smíru mimo současné publikace doporučuji klasické právnícké dílo: HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní. II. díl*, reprint, Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 416 – 421.

4 Platné uzavření rozhodčí smlouvy z hlediska podmínek objektivní arbitrability

4.1 Podmínka existence majetkového sporu

Elementární - pozitivní podmínkou přípustnosti rozhodčího řízení je existence sporu mezi subjekty právních poměrů. Charakter tohoto sporu musí být majetkový, jak explicitně stanoví § 2 odst. 1 ZRR. Zákon však na žádném místě nestanoví, co je obsahem pojmu - majetkový spor. Právní teorie učinila závěr, že jako majetkový spor je nutné chápat každý spor, jehož předmět se odráží v majetkové sféře stran,¹⁵⁷ dotýká se subjektivních práv subjektů právních poměrů¹⁵⁸ nebo je možné jej vyjádřit v majetkových hodnotách,¹⁵⁹ a není přitom rozhodné, zda jde o spor s povinností plnit, či se něčeho zdržet nebo strpět, a stejně tak není rozhodné, jestli jde o spor na určení určitého práva či právního poměru.¹⁶⁰ Za majetkové spory je tak možné označit nejen spory, jejichž předmětem je finanční částka,¹⁶¹ ale také „spory o nárocích, které jsou finančně ocenitelné, (...) a nepochybně tak lze za majetkový spor považovat i spor o splnění jiné než peněžité smluvní povinnosti.“¹⁶²

Ve stejných intencích judikoval též Vrchní soud v Praze, podle něhož je „...majetkovým právem třeba rozumět jako právo na majetkové plnění, tj. plnění ocenitelné v penězích, tak i určovací návrh, který se vztahuje na určení existence či neexistence takového práva. (...)“¹⁶³ Je na místě uvést, že toto rozhodnutí bylo následně potvrzeno rozhodnutím Nejvyššího soudu.¹⁶⁴

Poměrně zdařilou – byť stále dosti obecnou – koncepci definice majetkového sporu přináší Hlavsa a Stavinochová, kteří jej vymezují „jako spor z majetkového soukromoprávního vztahu, na základě něhož došlo nebo má dojít ... k převodu věcného, závazkového nebo jiného práva nebo jiné majetkové hodnoty, ... přičemž nepochybně může jít o majetkový vztah, vznikající v souvislosti s některým z předchozích právních vztahů v důsledku jejich změny, zániku nebo s ohledem na jejich neplatnost nebo odporovatelnost, jimiž jsou zkracováni účastníci tohoto vztahu, popř. vznikající v souvislosti s jejich zajištěním, plněním nebo porušením povinností nebo uplatněním práv z nich plynoucích, popř. z majetkového vztahu, jehož předmětem je nějaká činnost nebo naopak

¹⁵⁷ BUREŠ, Jaroslav. In RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 77.

¹⁵⁸ POLEDNE, Petr. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád. Komentář I*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 706

¹⁵⁹ RŮŽIČKA, Karel. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 33.

¹⁶⁰ KALENSKÝ, Pavel. In MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 12.

¹⁶¹ Shodně též: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1643/2012.

¹⁶² KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin: *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007, s. 8.

¹⁶³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. listopadu 1995, sp. zn. 10 Cmo 414/95.

¹⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2000, sp. zn. 20 Cdo 2499/98.

*zdržení se činnosti.*¹⁶⁵ Na základě výše uvedeného je možné shrnout, že výklad majetkových práv je výkladem poměrně extenzivním, na kterém ovšem panuje v právní teorii i praxi shoda.¹⁶⁶

Zaměříme-li se na pojem majetek a jeho vyjádření v zákonné úpravě, můžeme jeho definice nalézt v občanském zákoníku, konkrétně v § 495, který stanoví, že: „*Souborn všebo, co osobě patří, tvoří její majetek. (...)*“ V kontextu výše citované definice je tedy možné za majetek považovat všechny entity, které někomu náleží.¹⁶⁷ Tyto entity v nejširším možném smyslu jsou následně – zcela logicky - předmětem majetkových práv.

Dalším právním předpisem, který pracuje s termínem majetek, respektive majetková práva je OSŘ, konkrétně v jeho § 320 odst. 1. Toto ustanovení se týká výkonu rozhodnutí postižením jiných majetkových práv, tedy zásadně postižení nepeněžitých pohledávek za předpokladu, že jsou pohledávkami převoditelnými a je možné je zpeněžit. Pojem (jiná) majetková práva užívá také insolvenční zákon, konkrétně v § 215 odst. 1, písm. d) IZ, dále například zákon autorský¹⁶⁸ nebo daňový řád.¹⁶⁹ Užití tohoto pojmu napříč zákony vychází ze společného jmenovatele, kterým je určitá – penězi ocenitelná – hodnota.

Aplikujeme-li výše uvedené závěry, je možné konstatovat, že za majetkové spory považujeme „*všechny spory, jejichž předmětem je majetek, (...) nebo jejichž předmět lze vyjádřit v majetkových hodnotách, zejména v penězích*“¹⁷⁰ či jakékoliv další spory, které se odrážejí v majetkové sféře stran právního vztahu.¹⁷¹ Za majetkový spor je tak nutné považovat i spor o určení neplatnosti odstoupení od smlouvy, jelikož nelze popřít možné dopady odstoupení od smlouvy do majetkových poměrů smluvních stran.¹⁷² Bylo již konstatováno, že pojem majetkových sporů je nejen v kruzích odborné literatury vykládán extenzivním způsobem, což je – mimo jiné - důsledkem vágnosti samotného pojmu. Nabízí se otázka, jaký úmysl, respektive cíl zákonodárce jeho užitím v zákoně sledoval.

Na tomto místě je více než vhodné odkázat na úvodní kapitolu věnovanou povaze rozhodčího řízení v České republice, neboť právě její závěry mohou pomoci opodstatnit, nebo lépe řečeno odůvodnit, užití pojmu „majetkové spory“ bez jeho normativního vyjádření v zákoně. Jinak řečeno, touto komplexní cestou výkladu relativně vágního pojmu můžeme

¹⁶⁵ STAVINHOVÁ, Jaruška. HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Doplněk, 2004, s. 625.

¹⁶⁶ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. I. díl*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 297.

¹⁶⁷ MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014, s. 236.

¹⁶⁸ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁹ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁰ RŮŽIČKA, Karel. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 33.

¹⁷¹ SCHELLE, Karel, Ilona SCHELLEOVÁ. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 48.

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

dosáhnout cíle, který nebude výsledkem pouhého formalizovaného procesu abstrahujícího se od záměru zákonodárce, ale jehož cílem bude dosažení smyslu a účelu zákona.¹⁷³ Takovému způsobu výkladu právní normy odpovídá výklad teleologický, který sleduje primárně právě účel a smysl zákona.¹⁷⁴ Vágnost pojmu “majetkové spory“ samozřejmě nemůže být sama o sobě důvodem pro jeho extenzivní výklad.

Rozhodčí řízení je alternativou k řízení soudnímu¹⁷⁵ a patří mezi takzvané alternativní způsoby řešení sporu. Jedním z účelů rozhodčího řízení je odlehčení soudní soustavy od náporu určitého okruhu sporů, přičemž bylo výlučným právem zákonodárce rozhodnout, jak tento okruh sporů v zákoně vymezí; přijal-li širokou koncepci vymezenou v § 2 odst. 1 ZRR, byť ji současně omezil určitými výjimkami (k těm více níže), připravil adresátům právního řádu široký prostor pro uzavírání rozhodčích smluv, tedy pro arbitrovatelnost širokého okruhu majetkových sporů,¹⁷⁶ které se svým předmětem v nejširší možné míře dotýkají majetkové sféry.

Vyložíme-li pojem “majetkové spory“ v kontextu § 2 ZRR i samotného zákona, musíme tento pojem, resp. rozsah jeho obsahu vyložit maximálně extenzivně, přičemž mantinely takového výkladu zákonodárce nastavil explicitně vyjádřenými negativními kritérii. Analýza a rozbor těchto kritérii jsou obsahem následujících podkapitol, zmiňme pouze, že se jedná o nemožnost řešit: spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí, spor incidenční, spor, o kterém by strany v řízení podle OSŘ nemohly uzavřít smír podle § 99 téhož zákona a spory, u nichž nejsou k jejich projednání nadány pravomocí obecné soudy podle § 7 odst. 1 OSŘ s výjimkou arbitrability sporů, o kterých zvláštní zákon stanoví vyloučení z pravomoci obecných soudů.

V právní teorii se bylo možné setkat s některými názory, které odmítaly přípustnost řešení majetkových sporů týkajících se nemovitých věcí v rozhodčím řízení.¹⁷⁷ Takovými představiteli jsou autoři Steiner a Mothejzíková, kteří zastávají názor, že spory týkající se nemovitých věcí nejsou přípustné k řešení v rozhodčím řízení z toho důvodu, že rozhodčí nález nemůže být podkladem pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí.¹⁷⁸ Tento argument je však snadno

¹⁷³ HOLLÄNDER, Pavel. *Ústavněprávní argumentace: oblédnutí po deseti letech Ústavního soudu*. Praha: Linde, 2003. s. 31.

¹⁷⁴ K teleologickému výkladu např.: HANUŠ, Libor. K argumentaci teleologickým výkladem (vázanosti soudce zákonem). *Právní rozhledy*, č. 7, roč. 15, 2007, s. 233-270. DAVID, Ludvík: Poznámky k teleologickému výkladu zákona. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 23, s. 858 – 863. LAVICKÝ, Petr. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 39 – 51. Nález Ústavního soudu ze dne 9. října 2001, sp. zn. II. ÚS 277/99. Nález Ústavního soudu ze dne 11. února 2004, sp. zn. Pl. ÚS 31/03. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2011. 276 s. MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s.

¹⁷⁵ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 30.

¹⁷⁶ KAMLACH, Milan. *Zákon o rozhodčím řízení s komentářem*. Praha: Sagit, 1995, s. 10-12.

¹⁷⁷ K argumentům představitelů odmítavého postoje např.: MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 23.

¹⁷⁸ MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 23.

vyvratitelný skutečností, že rozhodčí nález má stejné účinky jako rozhodnutí soudu, které pro zápis vlastnického práva způsobilé bezpochyby je.¹⁷⁹ Za majetkový spor ve smyslu ZŘŘ byl Nejvyšším soudem označen také spor o vyklizení nemovitosti,¹⁸⁰ neboť je nepochybné, že charakter žaloby o vyklizení nemovitosti je majetkový a „slouží primárně k ochraně vlastnického práva, do něhož bylo neoprávněně zasazeno, a které se nelze domáhat vydáním věci, ale vyklizením.“¹⁸¹

O majetkové povaze nároku ze směnek taktéž nemůže být pochyb. Směnka ztělesňuje povinnost zaplatit definovanou peněžitou částku a jiné než majetkové nároky ze směnky tak nepřicházejí v úvahu.¹⁸² Spory ze směnek tak jsou plně arbitrovatelné, jelikož je v nich inkorporován závazek zaplatit určitou peněžitou sumu; rozhodce však není oprávněn rozhodovat formou směnečného platebního rozkazu.¹⁸³

Arbitrabilita pracovních sporů je dána tehdy, jedná-li se o spory o nároky, které mají majetkovou povahu.¹⁸⁴ Není tedy dána v případě sporů týkajících se např. platnosti ukončení pracovního poměru, neboť byť pracovněprávní vztah slouží k uspokojení potřeb zaměstnance prostřednictvím platu – má majetkový základ, předmětem sporu o platnosti ukončení pracovního poměru je primárně existence pracovního vztahu.¹⁸⁵ Je na místě upozornit, že do 31. prosince 2006 bylo řešení pracovněprávních sporů v rámci rozhodčího řízení zákoníkem práce vyloučeno.¹⁸⁶

Ačkoliv je vymezení objektivní arbitrability v české právní úpravě poměrně široké, například v sousedním Rakousku je pojmáno ještě šířeji. Rakouský zákonodárce se rozhodl zakotvit úpravu rozhodčího řízení do civilního soudního řádu,¹⁸⁷ učinil tak na základě implementace modelového zákona UNCITRAL.¹⁸⁸ Rakousko tedy nemá samostatný zákon upravující výlučně rozhodčí řízení. Vymezení objektivní arbitrability v rakouském civilním soudním řádu zahrnuje majetkové spory, pokud by jinak spadaly do jurisdikce soudů, a také nemajetkové spory při splnění další podmínky, a to že o předmětu těchto sporů mohou účastníci uzavřít smír.¹⁸⁹ Výjimkami z arbitrability jsou podle rakouského práva spory plynoucí z nároků podle práva rodinného, dále z nároků ze smluv,

¹⁷⁹ DOBIÁŠ, Pavel, DOBIÁŠ, Petr. Arbitrabilita sporů týkajících se nemovitostí podle platné právní úpravy ČR. *Právník*, č. 8, 2005, s. 928.

¹⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010.

¹⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009.

¹⁸² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. května 2008, sp. zn. 5 Cmo 141/2008.

¹⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.

¹⁸⁴ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie*, č. 9, 2007, s. 26.

¹⁸⁵ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 130. Srov.: S. B. C. Arbitrability of labor disputes. *Virginia Law Review*, vol. 47, no. 7, 1961, s. 1182 – 1208. Dostupné online na: <<http://www.jstor.org/stable/1071031>>.

¹⁸⁶ HROMADA, Miroslav. *Pracovněprávní spory*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 150.

¹⁸⁷ Rakouský civilní řád soudní, zákon č. 113/1895. (Zivilprozessordnung).

¹⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 185-186.

¹⁸⁹ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Tuzemská právní praxe a veřejnost objevují výhody rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 2, 2006, s. 18.

které – byť jen částečně – spadají pod působnost zákona o nájmech či zákona o společném užívání bytu a v neposlední řadě všech nároků týkajících se vlastnictví bytů.¹⁹⁰

V německém právním řádu je arbitrabilita sporů také vymezena poměrně široce.¹⁹¹ Za arbitrovatelné jsou označeny spory, které obsahují majetkový nárok, bez ohledu na zainteresovanost správních orgánů, přičemž zákon dále konkretizuje, které spory arbitrovatelné nejsou – jedná se například o statusové spory a určité specifické spory majetkoprávní. Spory nemajetkové povahy jsou taktéž arbitrovatelné, a to za předpokladu, že o těchto sporech je možné uzavřít smír.¹⁹² Na rozdíl od české právní úpravy jsou tak v Německé spolkové republice arbitrovatelné majetkové spory bez ohledu na to, zda u nich právní úprava připouští uzavření smíru. Arbitrabilita těchto sporů však může být vyloučena zvláštním zákonem.¹⁹³

Litevská právní úprava vymezuje arbitrabilitu sporů negativně, když z rozhodčího řízení vylučuje spory spotřebitelské, spory vznikající z ústavních, správních, pracovněprávních a rodinných vztahů, dále sporů týkajících se hospodářské soutěže, patentů, ochranných známek, sporů týkajících se servisních značek a sporů souvisejících s insolvenčním řízením.¹⁹⁴

Italská právní úprava taktéž obsahuje negativní vymezení arbitrability. Mezi nearbitrovatelné spory jsou zařazeny spory týkající se duševního vlastnictví, hospodářské soutěže, práva kartelového, dále spory v rámci obchodních společností a družstev a převodu cenných papírů.¹⁹⁵

4.2 Spory rozhodované obecnými soudy

Jak bylo nastíněno výše, druhou z pozitivních podmínek objektivní arbitrability podle § 2 odst. 1 ZRR je, aby k projednání a rozhodnutí předmětného majetkového sporu byla jinak dána pravomoc soudu. Rozhodčí řízení je jednou z alternativ řízení před obecnými soudy. Je notorií, že ne všechny spory projednávají obecné soudy. Pravomoc obecných soudů projednávat spory v občanském soudním řízení je zakotvena v § 7 odst. 1 OSŘ: „*V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.*“ Takto vymezenou pravomoc nesmí obecné soudy překročit.

¹⁹⁰ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Tuzemská právní praxe a veřejnost objevují výhody rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 2, 2006, s. 18.

¹⁹¹ Německo taktéž přijalo, respektive implementovalo modelový zákon UNCITRAL do svého právního řádu.

¹⁹² SYROVÁTKO, J. Petr. *Několik poznámek k Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e. V. Část II. „Rozhodčí doložky, jejich sjednávání a forma“* [online]. epravo.cz, 3. února 2003 [citováno 1. listopadu 2015]. Dostupné na <[http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-deutsche-institution-fur-schiedsgerichtsbarkeit-ev-cast-ii-rozhodci-dolozky-jejich-sjednavani-a-forma-20951.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-deutsche-institution-fur-schiedsgerichtsbarkeit-ev-cast-ii-rozhodci-dolozky-jejich-sjednavani-a-forma)>.

¹⁹³ SCHÜTZE, A. Rolf. *Schiedsgericht und Schiedsverfahren*. 5. vydání, Mnichov: C. H. Beck, 2012, s. 244.

¹⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 341.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 340.

Mimo vymezenou pravomoc obecné soudy nemohou schválit ani smír.¹⁹⁶ Není však vyloučeno, aby zákonodárce přijal zvláštní zákon, který založí pravomoc jinému orgánu než soudu v rozhodování otázek, které by jinak patřily do jeho výlučné pravomoci, což ostatně připouští i Listina základní práv a svobod v čl. 36 odst. 1.

V tomto kontextu jsou pak arbitrovatelné spory v oblasti energetiky, kde je jinak dána výlučná pravomoc Energetického regulačního úřadu pro některé druhy sporů a jedná se například o spory o náhradu škody na zařízení způsobenou výkyvy v dodávkách elektřiny.¹⁹⁷ Stejná je situace v případě arbitrability některých sporů v oblasti telekomunikací,¹⁹⁸ neuzavřeným výčtem např. sporů mezi osobami vykonávajícími komunikační činnost, spory mezi operátory a zákazníky.¹⁹⁹

4.3 Vyloučení arbitrability sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů incidenčních

Rozhodčí nález vydaný v rozhodčím řízení má zásadně účinky mezi stranami – zavazuje pouze strany rozhodčího řízení. Zákon i vzhledem k této skutečnosti vylučuje z rozhodčího řízení spory týkající se sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spory.²⁰⁰ Jedná se o negativní podmínku přípustnosti rozhodčího řízení.

Insolvenční zákon v § 2 definuje insolvenční řízení jako „*soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo brozící úpadek a způsob jeho řešení*“, a je tak zřejmé, že účastníci tohoto řízení nemají – na rozdíl od řízení rozhodčího – kontradiktorní postavení. Cílem insolvenčního řízení je maximální možné uspokojení věřitelů, respektive snaha o majetkové uspořádání často většího počtu subjektů.²⁰¹ Tento proces je založen na kogentních pravidlech insolvenčního zákona, která jsou závazná pro subjekty insolvenčního řízení, tedy pro dlužníka, věřitele, insolvenčního správce a případně další osoby participující na insolvenčním řízení.²⁰² Na rozdíl od rozhodčího řízení, ve kterém je pravomoc rozhodce nebo rozhodčího soudu založena na základě volně autonomního projevu vůle stran sporu, v insolvenčním řízení je pravomoc insolvenčního správce

¹⁹⁶ Rozhodnutí krajského soudu v Hradci Králové z 2. září 1964, sp. zn. 4 Co 371/64.

¹⁹⁷ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 118 – 119.

¹⁹⁸ Blíže: LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*, Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012, s. 215 – 218.

¹⁹⁹ K podrobnostem blíže: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 120 – 123.

²⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 3613/2009; Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2014, sp. zn. 29 Cdo 3969/2013.

²⁰¹ Blíže: TARANDA, Petr. In HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2-6.

²⁰² ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčního řízení. *Právní fórum*, č. 4, roč. 6, 2009, s. 153 a 158 – 160.

založena zákonem. Rozdíl je také v tom, že rozhodčí řízení je alternativním způsobem řešení sporu mimo obecnou soustavu soudů, kdežto insolvenční řízení je vedeno před obecnými soudy.²⁰³

Incidenčními spory rozumíme spory projednané a rozhodnuté v rámci insolvenčního řízení, které se zahajují na návrh oprávněného a mají povahu žaloby.²⁰⁴ Můžeme uzavřít, že primárním důvodem vyloučení těchto sporů z možnosti jejich řešení v rámci rozhodčího řízení je skutečnost, že výsledek těchto sporů ovlivňuje postavení všech účastníků řízení, nikoliv pouze účastníky řízení rozhodčího.²⁰⁵

Insolvenční zákon je k zákonu o rozhodčím řízení zákonem speciálním, což znamená, že ustanovení insolvenčního zákona mají přednost před ustanoveními zákona o rozhodčím řízení. Zveřejněním vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, se nijak nedotýká již probíhajícího rozhodčího řízení, a to tak může pokračovat až do vydání rozhodnutí insolvenčního soudu o prohlášení konkurzu na majetek dlužníka.²⁰⁶ Po zveřejnění vyhlášky však již rozhodčí řízení nelze zahájit.²⁰⁷ Bude-li však žaloba u rozhodčího soudu²⁰⁸ podána po zveřejnění vyhlášky, bude rozhodčí řízení zastaveno, a to pro existenci neodstranitelného nedostatku podmínky řízení.²⁰⁹ Nejvyšším soudem byla také řešena otázka vázanosti správce konkurzní podstaty rozhodčí doložkou sjednanou úpadcem před prohlášením konkurzu. S ohledem na skutečnost, že „na správce konkurzní podstaty přechází prohlášením konkursu oprávnění nakládat s majetkem podstaty, (...) včetně oprávnění k výkonu práv ze smluv uzavřených úpadcem před prohlášením konkursu, (...) je správce konkurzní podstaty pro účely vymáhání nároků úpadce vázán též úpadcem sjednanou rozhodčí doložkou.“²¹⁰

Přestože tuzemská právní teorie zákonné omezení arbitrability sporů spojených s insolvenčním řízením, respektive incidenčními spory považuje za bezrozporné a zcela jasně formulované vyloučení možnosti uzavřít rozhodčí smlouvu,²¹¹ pohledem do zahraničních úprav²¹²

²⁰³ TARANDA, Petr. In HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 38.

²⁰⁴ K výčtu incidenčních sporů blíže: HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 98.

²⁰⁵ MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém. *Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 22.

²⁰⁶ Blíže k účinkům zahájení insolvenčního řízení: KOLOMIČENKO, Jakub. *Účinek zahájení insolvenčního řízení na probíhající řízení u jiného orgánu*. [online]. epravo.cz, 26. dubna 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/ucinek-zahajeni-insolvenčního-řízení-na-probíhající-řízení-u-jineho-soudu-90433.html>>.

²⁰⁷ MORAVEC, Tomáš. In HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 343.

²⁰⁸ Hovoří-li se o rozhodčím soudu, má se na mysli též arbitrážní centrum či rozhodce ad hoc.

²⁰⁹ PACHL, Lukáš. *Vztah insolvenčního řízení a rozhodčího řízení*. [online]. kn.cz, 3. dubna 2011 [citováno 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.kn.cz/clanek/vztah-insolvenčního-řízení-rozhodčího-řízení>>.

²¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004.

²¹¹ MAISNER, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 3.

²¹² Pohledem do německé právní úpravy jsou spory spojené s insolvenčním řízením arbitrabilní. Blíže: SCHWAB, Karl, Heinz, WALTER, Gerhard. *Schiedsgerichtsbarkeit. Kommentar*. Mnichov: C. H. Beck, 2005, s. 31.

se můžeme setkat s přístupy opačnými.²¹³ Podle německé právní úpravy úpadek některé ze stran rozhodčí smlouvy nebrání rozhodčímu řízení a to za podmínky, že konání rozhodčího řízení smluvně strany nevyloučí.²¹⁴

Mezi spory spojené s výkonem rozhodnutí můžeme zařadit především spory zahájené vylučovací žalobou, opoziční spory, impugnační spory, spory o doplnění exekučního titulu, odporové spory²¹⁵ nebo podlužnické spory.

4.4 Možnost stran uzavřít o předmětu sporu smír

Další, v pořadí třetí pozitivní podmínkou, kterou český právní řád, konkrétně tedy zákon o rozhodčím řízení, stanoví jako podmínku přípustnosti rozhodčího řízení, je možnost stran uzavřít smír o předmětu sporu.

Zákon o rozhodčím řízení odkazuje na institut smíru upraveného v § 99 OSŘ.²¹⁶ Podle § 99 OSŘ mohou účastníci řízení skončit toto řízení smírem za předpokladu, že to připouští povaha věci,²¹⁷ přičemž zákon soudu explicitně ukládá, aby se v každém soudním řízení – mimo řízení, ve kterém to povaha předmětu sporu vylučuje – pokusil o uzavření smíru mezi účastníky.²¹⁸ Smír je institutem, který stojí na rozmezí hmotného a procesního práva a rozumí se jím dohoda mezi účastníky uzavřená během občanského soudního řízení. V rámci této dohody si účastníci řízení upravují vzájemná práva a povinnosti, která jsou předmětem jejich sporu. Soud takovou dohodu následně usnesením schválí, není-li její obsah v rozporu s hmotným právem či povahou věci. Toto usnesení má povahu a účinky soudního rozhodnutí. Základními požadavky na podobu smíru jsou obecné požadavky na náležitosti soukromoprávního jednání - přípustnost, vážnost,

²¹³ Viz: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. ŘEZNÍČEK, Tomáš. Dopady rozhodnutí o úpadku a insolvenčního řízení na majetek účastníka na probíhající rozhodčí řízení v tuzemské a mezinárodní praxi ve světle aktuální judikatury některých obecných a rozhodčích soudů. *Obchodněprávní revue*, č. 9, roč. 2. 2010, s. 253 – 267.

²¹⁴ Blíže: WAGNER, K. Philipp. *Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtbarkeit*. Frankfurt nad Mohanem: Peter Lang, 2008, s. 130. Dostupné online na: <<http://1url.cz/3ttLs>>.

²¹⁵ Německá judikatura arbitrabilitu odporových sporů připouští. Blíže: Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 3. prosince 1986, sp. zn. IVb ZR 80/85.

²¹⁶ Zákonodárce tak činí odkazem prostřednictvím poznámky pod čarou, která nemá dle ustálené judikatury závaznou povahu. Blíže: Nález Ústavního soudu ze dne 2. února 2000, sp. zn. I. ÚS 22/99. Blíže též: VEDRALA, Josef a kol. *Metodická pomůcka pro přípravu návrhů právních předpisů (III. část)* [online]. vlada.cz, 11. července 2006 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/metodicka-pomucka-pro-pripravu-navrhu-pravnich-predpisu-iii--cast-18197/>>; FILIP, Jan. Poznámka pod čarou jako problém legislativy a judikatury, *Právní zpravodaj*, 1999, č. 0, s. 7-8. Dostupné online na < https://is.muni.cz/el/1422/jaro2012/NP401Zk/um/Poznamky_pod_carou-PrZpr.pdf >.

²¹⁷ Mezi věci, ve kterých není možné z jejich povahy uzavřít smír příkladmo (neuzavřeným výčtem): věci, v nichž lze zahájit řízení i bez návrhu; věci, v nichž se rozhoduje o osobním stavu; věci, ve kterých hmotné právo neumožňuje, resp. nepřipouští vyřízení věci dohodou účastníků právního poměru například proto, že samo stanoví způsob řešení.

²¹⁸ MYSLIL, Stanislav. Málo smírů v majetkových sporech. *Bulletin advokacie*, č. 11-12, 2003, s. 32.

určitost a srozumitelnost.²¹⁹ Z hlediska hmotněprávního je uzavření smíru soudem schválenou dohodou stran, která vede k nahrazení starého závazku závazkem novým.²²⁰

Smír nelze schválit, vylučuje-li to povaha věci.²²¹ Na arbitrabilitu sporu, respektive na platnost rozhodčí doložky proto nemá v této rovině vliv, zda by konkrétní smír účastníků mohl být soudem schválen.²²² Povaha věci bude vylučovat možnost účastníků uzavřít v řízení smír zpravidla v řízeních, ve kterých účastníci nejsou v typickém kontradiktorním postavení, tedy typicky v řízeních, která lze zahájit i bez návrhu – nesporných řízeních, v případech, kdy normy hmotného práva neumožňují účastníkům řízení disponovat s určitými právy a povinnostmi – typicky věci osobního stavu, nebo pokud to vylučuje hmotněprávní úprava,²²³ případně též tehdy, kdy zvláštní právní předpisy určují řešení nastalého sporu. Nesporná řízení a řízení týkající se osobního stavu jsou vymezena taxativně v § 2 ZŘS.

K otázce arbitrability sporů o určení existence práva či právního poměru je vhodné uvést, že jejich arbitrabilitu potvrdil ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud, který konstatoval, že „*rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít i ohledně sporu o určení existence či neexistence práva nebo právního vztahu,“* neboť „*jsou-li předmětem řízení subjektivní majetková práva (...), jimiž mohou účastníci (jejich nositelé) podle jejich povahy i podle příslušných zákonných předpisů volně nakládat a o nichž se rozhoduje ve sporném řízení, ve kterém účastníci mohou uzavřít smír, nemůže mít na tuto jejich možnost vliv okolnost, že řízení je zahájeno na základě žaloby o určení existence právního vztahu podle § 80 písm. c) o. s. ř., jelikož rozhodující pro zákonem vymezenou možností uzavření soudního smíru jsou pouze podmínky jeho přípustnosti.*“²²⁴ Smír je možné uzavřít také ve sporu ze smlouvy o převodu podílu společníka v obchodní korporaci, neboť předmětem sporu je majetkový nárok.²²⁵

Přestože judikatura Nejvyššího soudu opakovaně zdůrazňuje jako jednu z podmínek arbitrability možnost subjektů nakládat v mezích právního řádu s předmětem sporu,²²⁶ například v Německu není zákonné omezení dispozice s předmětem sporu, včetně omezení uzavřít o předmětu sporu smír, pro arbitrabilitu sporu zásadně podstatné.²²⁷

²¹⁹ Blíže: MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s.

²²⁰ KNOBLOCHOVÁ, Věra. Alternativní způsoby řešení sporů: porovnání soudního smíru a mediace. *Právník*, č. 9, 2000, s. 863.

²²¹ SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 342.

²²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

²²³ Např. § 273 odst. 1 IZ.

²²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2007, sp. zn. 26 Odo 353/2006. K způsobilosti stran uzavřít o předmětu sporu smír v případě určovací žalob blíže: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. října 1968, sp. zn. 4 Cz 105/68.

²²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 2648/2013.

²²⁶ Srov.: KAMLACH, Milan. *Zákon o rozhodčím řízení s komentářem*. Praha: Sagit, 1995, s. 13-14.

²²⁷ Blíže: SCHÜTZE, A. Rolf. *Schiedsgericht und Schiedsverfahren*. 5. vydání, Mnichov: C. H. Beck, 2012, s. 244 a 250 a násl.

5 Důsledky nedostatku podmínek arbitrability

Arbitrabilita sporu představuje vymezení elementárních podmínek, které musejí být splněny, aby se rozhodčí řízení vůbec mohlo konat a skončilo následně - v případě rozhodování o merituu věci - vydáním rozhodčího nálezu, který má účinky vykonatelného rozsudku obdobně jako rozhodnutí v civilním řízení a meritorně rozhodne o právech a povinnostech stran sporu.²²⁸

Přestože stát umožnil konání rozhodčího řízení jako alternativního řešení sporu mimo klasickou soustavu obecných soudů, zachoval si zároveň některé pomocné a kontrolní funkce příslušející obecným soudům.²²⁹ Zákodárce tak zakotvením těchto pomocných a kontrolních institutů zdůraznil, že umožnění existence rozhodčího řízení jako alternativy ke klasickému soudnímu řízení nesmí a nemůže být absolutním popřením právní ochrany ze strany státu.²³⁰ Rozsah kontrolních zásahů ze strany státu pak musí být proporcionálně vyvážen tak, aby šetřil podstatu rozhodčího řízení a jeho výhody, mezi které patří mimo jiné jednoinstančnost a s ní související rychlost.²³¹ S takto vymezeným přístupem relativní samostatnosti a nezávislosti rozhodčího řízení ve vztahu k soustavě obecných soudů souhlasím a nastavení úrovně kontrolních i pomocných funkcí považuji za vhodné a šetrné k podstatě a charakteru rozhodčího řízení.

Pomocná funkce obecných soudů se projevuje např. při jmenování rozhodce soudem, vyloučení rozhodce, zproštění mlčenlivosti rozhodce, pomoci při provádění důkazů, nařízení předběžného opatření nebo při úschově rozhodčího nálezu,²³² čili nejen v samotném průběhu rozhodčího řízení, ale také před jeho zahájením i skončením.²³³

Kontrolní funkce obecných soudů je vyjádřena v § 31 ZRR a je nástrojem sloužícím ke kontrole, nikoliv k přezkumu věcné stránky rozhodčího nálezu; nejedná se tedy o opravný prostředek,²³⁴ jakým je např. odvolání v řízení před civilními soudy.²³⁵ Soud se při přezkumu rozhodčího nálezu „zaměřuje pouze na posouzení stěžejních otázek procesní povahy.“²³⁶ Výjimku věcného přezkumu tvoří případ, kdy se jedná o rozhodčí nález vydaný ve spotřebitelských sporech,

²²⁸ KRIVÁČKOVÁ, P. Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. Perspektivy alternativního řešení kolektivních sporů v ČR ve světle Doporučení Komise 2013/396/EU. *Právní rozhledy*, č. 13-14, 2015. s. 507.

²²⁹ JANOUŠEK, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 185.

²³⁰ O vztahu obecných soudů a rozhodců blíže: REDFERN, Alan, HUNTER, Manasco. *Law and Practice of International Commercial Arbitration*. Londýn: Sweet & Maxwell, 2004. s. 328. Dostupné online na: <https://books.google.cz/books?id=9mBqDaSB-ZwC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.

²³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 16. července 2013, sp. zn. I. ÚS 1794/10.

²³² JANOUŠEK, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 185.

²³³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. s. 335 – 340.

²³⁴ KRIVÁČKOVÁ, P. Jana, PODRAZIL, Petr. Řešení procesní situace po zrušení rozhodčího nálezu. *Právní rozhledy*, č. 8, 2013, s. 284.

²³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2010, sp. zn. 32 Cdo 953/2009.

²³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011 sp. zn. I. ÚS 3227/07.

neboť § 31 písm. g) ZRŘ umožňuje přezkum rozhodčího nálezu vydaného v rámci sporů ze spotřebitelských smluv pro rozpor s hmotněprávní úpravou, konkrétně pro rozpor s předpisy na ochranu spotřebitele²³⁷ a dále pro zjevný rozpor s dobrými mravy nebo s veřejným pořádkem. Věcný přezkum rozhodčího nálezu je dále možný prostřednictvím nástroje přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci podle § 27 ZRŘ.²³⁸ Tato možnost je však podmíněna smluvní dohodou stran rozhodčího řízení, neplyne ze zákona.

Kontrolní funkce soudu je zaktivována na základě návrhu některé ze stran rozhodčího řízení²³⁹ a jak již bylo zmíněno, nejedná se – až na uvedené výjimky – o věcný přezkum nálezu. Charakter této kontroly není možné označit za řádný či mimořádný prostředek v intencích řízení před soudy.²⁴⁰ Účelem zakotvení kontrolní funkce soudu je umožnit soudní přezkum toho, zda došlo v rozhodčím řízení ke splnění podmínek projednání a rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení.²⁴¹ Nemožnost věcného přezkumu rozhodčího nálezu byla v minulosti předmětem ústavní stížnosti, avšak byla Ústavním soudem zamítnuta pro zjevnou neopodstatněnost s argumentací, že návrh na zrušení rozhodčího nálezu není možné slučovat s funkcí řádných opravných prostředků.²⁴² Se závěry Ústavního soudu se ztotožňují, protože odpovídají povaze rozhodčího řízení a reflektují vůli stran přenést pravomoc rozhodnout spor na rozhodce. Přezkum rozhodčího nálezu pouze v rovině posouzení splnění podmínek této delegace je dostatečnou zárukou zajištění právní ochrany stran.

Návrh na zrušení rozhodčího nálezu je možné podat proti pravomocnému rozhodčímu nálezu či smíru,²⁴³ který má však povahu rozhodčího nálezu podle § 24 odst. 2 ZRŘ; pasivně legitimovaná je druhá strana sporu, nikoliv rozhodce. Označení rozhodce v návrhu

²³⁷ Trochu odlišný názor, byť bez bližšího zdůvodnění, zastává Bělohlávek. BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1060.

²³⁸ Byl-li zahájen přezkum rozhodčího nálezu podle § 27 ZRŘ, je možné návrh na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 ZRŘ podat až po jeho skončení. BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. II. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1073.

²³⁹ V odborných kruzích se v minulosti vedla diskuze ohledně možnosti soudu zrušit rozhodčí nález i bez návrhu jedné ze stran pro nedostatek objektivní arbitrability (§ 31 písm. a) ZRŘ). V této rovině se ztotožňují s postojem Bělohlávka, podle kterého aktuální znění § 32 odst. 1 ZRŘ *a contrario* svědčí o závěru, že soud není oprávněn nedostatek objektivní arbitrability zohlednit bez návrhu. BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1163.

²⁴⁰ Srov.: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. 32 Cdo 761/2009.

²⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007.

²⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

²⁴³ Ústavní soud dále vyjádřil, že je možné přezkoumat také usnesení o zastavení rozhodčího řízení pro nedostatek pravomoci. Nález Ústavního soudu ze dne 16. července 2013, sp. zn. I. ÚS 1794/10. Jelikož se i usnesení o zastavení rozhodčího řízení může významnou měrou dotýkat majetkových poměrů účastníka rozhodčího řízení, souhlasím se závěry Ústavního soudu o aplikovatelnosti § 31 ZRŘ i na toto rozhodnutí. V souladu s judikaturou je také možné podat návrh na zrušení mezitímního či částečného nálezu. Blíže: JANOUŠEK, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 187.

jako žalovaného vede k zamítnutí návrhu, nedojde-li k jeho změně.²⁴⁴ Aktivní legitimaci disponují strany rozhodčího řízení. Základní náležitosti návrhu odpovídají § 79 OSŘ.

Rozhodčí nález je možné napadnout pouze v intencích návrhu na zrušení rozhodčího nálezu z důvodů uvedených v § 31 ZRŘ, žaloba na neplatnost rozhodčího nálezu je z logiky věci nepřijatelnou, neboť – jak bylo konstatováno v úvodních kapitolách - rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27 ZRŘ nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27 ZRŘ, nabývá dnem doručení účinků pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.²⁴⁵ Soud může zrušit rozhodčí nález pro naplnění jiných důvodů, než které jsou uvedené v návrhu, pokud je zachováno skutkové posouzení a soud tímto postupem nepřekročí rámec návrhu.²⁴⁶ Soud proto musí při zrušení rozhodčího nálezu z jiných důvodů, než které jsou uvedené v návrhu, dbát na to, co je těžištěm návrhu.²⁴⁷

Návrh na zrušení rozhodčího nálezu je zpoplatněn podle položky 17a, písm. b) Sazebníku poplatků ve výši 3.000,- Kč, nejde-li o rozhodčí nález, jehož předmětem je peněžité plnění a navrhuje se zrušení z důvodu, že rozhodce rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy na jeho ochranu nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy.²⁴⁸

Důvody stanovené v § 31 ZRŘ jsou taxativní, není možné je rozšiřovat. Je však možné, aby si strany sjednaly v rozhodčí smlouvě podmínky rozhodčího řízení, které následně fakticky vyloučí některý ze zrušovacích důvodů dle § 31 ZRŘ. Bude tomu tak v případě sjednání vedení sporu pouze na základě listinných důkazů,²⁴⁹ což následně vylučuje užití důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu z důvodu neposkytnutí možnosti věc před rozhodci projednat. Návrh nemá odkladný účinek, je však možné ho na žádost povinného přiznat, pokud by neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila závažná újma, nebo jestliže je již z návrhu zřejmé, že je rozhodčí nález nedůvodný. Je nutné, aby návrhovač existenci hrozby závažné újmy doložil, přičemž při posuzování předpokladu odkladu vykonatelnosti rozhodčího nálezu se přiměřeně použije OSŘ.²⁵⁰

Věcná a místní příslušnost soudu, u kterého je nutné návrh na zrušení rozhodčího nálezu podat, je na základě § 43 ZRŘ dána u obecného soudu, v jehož obvodu by se konalo soudní řízení

²⁴⁴ JANOUŠEK, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 187.

²⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 2254/2011.

²⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005.

²⁴⁷ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, č. 5, 2012, s. 18.

²⁴⁸ K tomu viz: § 2 odst. 1 písm. a), § 4 odst. 1 písm. a) a položka 17a písm. b) Sazebníku poplatků, zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴⁹ Srov.: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.

²⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2014, sp. zn. 23 Cdo 168/2014.

v případě nepostoupení sporu do řízení rozhodčího.²⁵¹ Lhůta k podání návrhu činí tři měsíce od doručení nálezu straně,²⁵² která se zrušení návrhem domáhá;²⁵³ jedná se o lhůtu prekluzivní²⁵⁴ a má povahu lhůty procesněprávní a propadné, nemůže být proto prodloužena.²⁵⁵ I po uplynutí prekluzivní lhůty zůstává zachována možnost domáhat se zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu z taxativních důvodů podle § 35 ZRR.²⁵⁶

Délka tří měsíců k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem je dle mého názoru nepřiměřeně dlouhá a je způsobilá významnou měrou narušit právní jistotu²⁵⁷ účastníků rozhodčího řízení, a to zejména s ohledem na skutečnost, že podání návrhu nemá ze zákona odkladný účinek.

Řízení o zrušení rozhodčího nálezu je ukončeno rozhodnutím, kterým věcně a místně příslušný soud návrh buďto zamítne, čímž ponechá rozhodčí nález v platnosti, nebo návrhu vyhoví a rozhodčí nález zruší. Proti rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu soudem, který je vydán ve formě rozsudku, je možné podat opravný prostředek podle OSŘ.²⁵⁸

V případě návrhu na zrušení smíru vydaného v rozhodčím řízení není možné uplatnit některé taxativně vymezené důvody pro zrušení – jedná se o důvody podle § 31 písm. b), c) a e) ZRR.²⁵⁹ S ohledem na obsah této diplomové práce je blíže analyzován zrušovací důvod podle § 31 písm. a) ZRR, jelikož se vztahuje k nedostatku arbitrability sporu.

5.1 Nedostatek arbitrability a arbitrovatelnosti jako důvody pro zrušení rozhodčího nálezu

Nedostatek arbitrability sporu je jedním z taxativně vymezených důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu soudem podle § 31 písm. a) ZRR. Arbitrabilita sporu je elementárním předpokladem konání rozhodčího řízení. Podmínky arbitrability sporu musejí být splněny kumulativně. Nesplnění byť jediné podmínky arbitrability je proto důvodem

²⁵¹ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích dne 29. října 2008, sp. zn. 23 Co 509/2008; JANOUŠEK, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 186.

²⁵² Pro počítání lhůty se uplatní pravidla obsažená v OSŘ. K aplikaci ustanovení OSŘ v rámci rozhodčího řízení blíže: POKORNÝ, Radek. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 176 – 181 nebo též: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 2103/2013.

²⁵³ Ustanovení § 32 ZRR je významné jen z hlediska posouzení včasnosti podání samotného návrhu na zrušení rozhodčího nálezu a neomezuje právo žalobce doplňovat další důvody pro zrušení rozhodčího nálezu. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2012, sp.zn. 23 Cdo 3728/2011.

²⁵⁴ MÁLEK, Petr. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 219.

²⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 23 Cdo 3300/2009.

²⁵⁶ Srov.: Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2013, sp. zn. 20 Cdo 1156/2013.

²⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 29. srpna 2006 sp. zn. I. ÚS 398/04.

²⁵⁸ MÁLEK, Petr. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 230.

²⁵⁹ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1061.

pro zrušení rozhodčího nálezu. Otázka arbitrability sporu je zkoumána také rozhodci v rámci posuzování, zda je vůbec založena jejich pravomoc rozhodovat spor.²⁶⁰

Pod důvod zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) ZRŘ bude spadat absence byť jediné ze všech pozitivních podmínek arbitrability, či naopak naplnění byť jediné negativní podmínky objektivní arbitrability.²⁶¹ Rozbor a komplexní analýza podmínek arbitrability, včetně komparativního pohledu na problematiku, byli předmětem čtvrté kapitoly této práce, proto na tomto místě uvedu pouze výčet jejich seznam. V případě pozitivních podmínek arbitrability se jedná o existenci majetkového sporu mezi stranami, k jehož řešení je jinak příslušný soud, případně i jiný orgán než soud, jestliže to výslovně stanoví zvláštní právní předpis a možnost uzavřít o předmětu sporu smír. Negativní podmínkou, při jejímž naplnění nebudou splněny podmínky arbitrability sporu, je existence sporu vzniklého v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo v souvislosti s incidenčními spory v rámci insolvenčního řízení.

Musíme zdůraznit, že zrušovací důvod podle § 31 písm. a) ZRŘ se vztahuje k podmínkám nedostatkům arbitrability objektivní. Je však nutné rozlišit pojetí subjektivní arbitrability. Posuzujeme-li otázku přenesení pravomoci rozhodnout spor na rozhodce s ohledem na dohodu stran, kterou modifikovaly rozsah předmětu sporu, a dojdeme k závěru, že takovou dohodou došlo k překročení mantinelů objektivní arbitrability, bude při vydání rozhodčího nálezu v této věci naplněn zrušovací důvod podle § 31 písm. a) ZRŘ. V této situaci totiž došlo dohodou stran rozhodčí smlouvy k přenesení pravomoci rozhodovat spor na rozhodce nad rámec podmínek objektivní arbitrability, tudíž k vydání rozhodčího nálezu ve věci, která není objektivně arbitrabilní a naplnění zrušovacího důvodu podle § 31 písm. a) ZRŘ.

Naopak v situaci, kdy strany rozhodčí smlouvy v rámci své autonomie vůle zúží rozsah objektivní arbitrability, například tím, že působnost rozhodčí smlouvy vztáhnou pouze na spory mezi stranami ze smluv o dílo, avšak rozhodčí nález bude vydán ve věci sporu mezi stranami ze smlouvy kupní, bude naplněn zrušovací důvod podle § 31 písm. b) ZRŘ. V tomto pojetí subjektivní arbitrability hovoříme o nedostatku tzv. arbitrovatelnosti.²⁶² Podmínky objektivní arbitrability jsou v této situaci splněny, avšak rozhodčí smlouva se na dohodnutou věc nevztahuje. Dotýkáme se arbitrability subjektivní, kdy sice došlo v rámci rozhodčí smlouvy platně k přenesení pravomoci rozhodovat spor v rozhodčím řízení, rozhodčí smlouva byla sjednána v rámci objektivně arbitrabilní věci, avšak došlo k vydání rozhodnutí rozhodčího nálezu ve věci, která nespadá pod sjednanou rozhodčí smlouvu.

²⁶⁰ Podrobněji: POKORNÝ, Radek. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 74 - 80.

²⁶¹ § 2 ZRŘ.

²⁶² KŘIVÁČKOVÁ, P. Jana, PODRAZIL, Petr. Řešení procesní situace po zrušení rozhodčího nálezu. *Právní rozhledy*, č. 8, 2013, s. 285.

V kapitole věnující se subjektivní arbitrabilitě byly představeny dva pohledy na její chápání. V předchozím odstavci bylo podáno pojetí subjektivní arbitrability jako přenesení pravomoci rozhodnout spor v rozhodčím řízení v mezích podmínek objektivní arbitrability. Důsledkem překročení takto vymezených mantinelů arbitrovatelných sporů - tedy de facto subjektivní arbitrability - je naplnění zrušovacího důvodu podle § 31 písm. b) ZRR.²⁶³

Optikou druhého pojetí subjektivní arbitrability je tato chápána jako způsobilosti stran uzavřít rozhodčí smlouvu. V situaci, kdy byl vydán rozhodčí náleze ve věci, která je objektivně arbitrabilní, vymezení okruhu sporů v rámci rozhodčí smlouvy nepřesahuje rámec objektivní arbitrability, ale některá ze stran nebyla způsobilá k uzavření rozhodčí smlouvy,²⁶⁴ bude naplněn zrušovací důvod podle § 31 písm. b) ZRR, neboť taková rozhodčí smlouva je zásadně neplatná.²⁶⁵

Naplnění stejného zrušovacího důvodu nastane v situaci, kdy bude rozhodčí smlouva neplatná pro jiné důvody, například jednala-li strana rozhodčí smlouvy v omylu, který je právně relevantní nebo nebyla-li oprávněná rozhodčí smlouvu uzavřít.²⁶⁶ Důvody neplatnosti i zdánlivosti rozhodčí smlouvy budou posuzovány normami hmotného práva, konkrétně občanským zákoníkem. To částečně neplatí při posuzování neplatnosti z důvodu nedodržení formy a jiných náležitostí uvedených v § 3 ZRR, protože v tomto ohledu se bude neplatnost rozhodčí smlouvy posuzovat vzhledem k tomuto ustanovení. Je nutné upozornit, že neplatnost smlouvy, ke které se vztahuje rozhodčí doložka, sama o sobě neznamená neplatnosti této rozhodčí doložky, neboť platnost rozhodčí doložky a hlavní smlouvy se musí posuzovat vždy samostatně, což konstatoval také Nejvyšší soud.²⁶⁷

Přestože ustanovení § 31 písm. b) ZRR hovoří o neplatnosti rozhodčí smlouvy, bude pod tento důvod subsumovatelná také zdánlivost právního jednání – rozhodčí smlouvy, která je dána tehdy, chybí-li vůle jednajícího či pokud vůle nechybí, ale nebyla projevena navenek. Stejně tak se bude jednat o zdánlivou rozhodčí smlouvu, pokud pro nesrozumitelnost

²⁶³ Pod zrušovací důvod § 31 písm. b) ZRR je Bělohávkem řazen také případ, kdy byl vydán rozhodčí náleze, přestože existovala překážka věci rozhodnuté či překážka litispendence. Blíže: BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1090 a násl.

²⁶⁴ V intencích a s ohledem na terminologii občanského zákoníku hovoříme o nesvéprávnosti osoby k danému právnímu jednání.

²⁶⁵ § 581 OZ „Není-li osoba plně svéprávná, je neplatné právní jednání, ke kterému není způsobilá. Neplatné je i právní jednání osoby jednající v duševní poruše, která ji činí neschopnou právně jednat.“ Je použito výrazu „zásadně neplatná,“ neboť autor souhlasí s názorem, že ne každé právní jednání učiněné osobou nikoliv plně svéprávnou, či osobou omezenou ve svéprávnosti mimo rámec jejich svéprávnosti je automaticky neplatné. Vzhledem k tématu práce pak odkazují na: DOBROVOLNÁ, EVA. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2093 – 2096.

²⁶⁶ S ohledem na zastupování právnické osoby. Srov.: § 161 OZ.

²⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

či neurčitelnost nelze zjistit její obsah.²⁶⁸ Jedná-li se o zdánlivou rozhodčí smlouvu, budeme opět posuzovat na základě občanského zákoníku.

Je nezbytné uvést, že na rozdíl od zrušovacího důvodu podle § 31 písm. a) ZRŘ, je (až na výjimky)²⁶⁹ nutné, aby strana, která podala návrh na zrušení rozhodčího nálezu z důvodu podle § 31 písm. b) ZRŘ,²⁷⁰ uplatnila důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy již v řízení před rozhodci podle § 33 ZRŘ;²⁷¹ přičemž „je nerozhodné, že žalobce založil námitku neplatnosti rozhodčí doložky na jiném skutkovém základě, než pro který poté soud rozhodne o neplatnosti rozhodčí doložky.“²⁷² Výjimky tvoří situace, kdy se zrušení rozhodčího nálezu domáhá spotřebitel,²⁷³ v ostatních případech musí strana domáhající se zrušení rozhodčího nálezu pro důvody uvedené v § 31 písm. b) ZRŘ tyto uplatnit již v rozhodčím řízení.²⁷⁴

Důsledkem zrušení rozhodčího nálezu pro nedostatek objektivní arbitrability nebo arbitrability subjektivní je skutečnost, že ve věci nemůže dále jednat rozhodce, neboť jeho pravomoc se mimo jiné odvíjí též od již zrušené rozhodčí smlouvy.²⁷⁵ Proto v jednání ve věci pokračuje soud, a to na základě návrhu jedné ze stran.²⁷⁶

Jiná je situace v případě zrušení rozhodčího nálezu z jiných důvodů, než důvodů podle § 31 písm. a), b) ZRŘ, neboť v těchto případech nemá zrušení rozhodčího nálezu vliv na rozhodčí smlouvu a pravomoc rozhodnout spor v „novém“ rozhodčím řízení tak zůstává zachována.²⁷⁷ Určitým korektivem je zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. c) ZRŘ, kdy jsou původní rozhodci z projednání sporu vyloučeni, nedohodnou-li se strany jinak. Bylo již nastíněno výše, že rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu soudem se vydává ve formě rozsudku, proti kterému je možné podat opravný prostředek podle OSŘ. Přestože zákon explicitně soudu nestanoví povinnost uvést ve výroku rozhodnutí důvod, pro který byl rozhodčí nález zrušen, dospěla judikatura k závěru, že je „z hlediska dalšího postupu předvídaného ustanovením

²⁶⁸ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1089.

²⁶⁹ Podle rozsudku Evropského soudního dvora ze dne 26. října 2006, *Elisa María Claro v. Centro Móvil Milenium SL*, C-168/05 je soud v rámci kontrolní funkce povinen posoudit neplatnost rozhodčí smlouvy v případě, kdy se tohoto zrušovacího důvodu dovolává spotřebitel, i tehdy, neuplatnil-li spotřebitel tento důvod zrušení v řízení před rozhodci. Srov.: MIKULCOVÁ, Lenka. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*, č. 2, 2014, s. 52 – 56.

²⁷⁰ Stejně podmínky platí i pro zrušovací důvod podle § 31 písm. c) ZRŘ.

²⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2011, sp. zn. 23 Cdo 1873/2010.

²⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2014, sp. zn. 23 Cdo 1003/2013.

²⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn.: 23 Cdo 3896/2012.

²⁷⁴ LISSE, Luděk. *Věcný přezkum rozhodčího nálezu soudem a přezkum platnosti rozhodčí doložky v aktuální judikatuře*. [online]. epravo.cz, 30. prosince 2014 [citováno 10. 2. 2016]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vecny-prezkum-rozhodciho-nalezu-soudem-a-prezkum-platnosti-rozhodci-dolozky-v-aktualni-judikature-96294.html>>.

²⁷⁵ § 34 odst. 1 ZRŘ.

²⁷⁶ KŘIVÁČKOVÁ, P. Jana, PODRAZIL, Petr. Řešení procesní situace po zrušení rozhodčího nálezu. *Právní rozhledy*, č. 8, 2013, s. 285. K podrobnostem níže.

²⁷⁷ Věc nelze projednat v rozhodčím řízení také v případě zrušení rozhodčího nálezu z důvodu dle § 31 písm. g) a h) ZRŘ.

§ 34 ZRŘ *za účelem odstranění možných pochybností vhodné a žádoucí, aby výrok rozhodnutí soudu o zrušení rozhodčího nálezu obsahoval i to, zda k návrhu některé ze stran bude soud v jednání ve věci samé pokračovat a věc rozhodne, nebo zda rozhodčí smlouva zůstává v platnosti.*²⁷⁸

V případě zrušení rozhodčího nálezu soudem z důvodu nedostatku arbitrability či arbitrovatelnosti,²⁷⁹ bude soud pokračovat ve věci samé a rozhodne, jen pokud tak navrhne některá ze stran, přičemž k zachování účinků podané rozhodčí žaloby je nutné, aby byl návrh na pokračování v řízení podán do 30 dnů ode dne, kdy se rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu stalo pravomocným. V opačném případě – není-li návrh na pokračování v řízení v této lhůtě podán – nepřijde sice strana rozhodčího řízení o možnost uplatnit svůj nárok před soudem nebo jiným příslušným orgánem,²⁸⁰ bude však muset podat novou žalobu, a vystavuje se tak riziku promlčení svého nároku.²⁸¹

Pokračováním v jednání ve věci samé na základě návrhu jedné ze stran rozhodčího řízení po zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. a) nebo b) ZRŘ není možné chápat tak, že by bylo pokračováno v řízení zahájeném před rozhodcem. Dochází totiž ke „kombinaci dvou odlišných typů řízení; na soukromoprávní řízení vedené před rozhodcem navazuje veřejnoprávní řízení podle občanského soudního řádu, které má charakter samostatného - na předchozím rozhodčím řízení nezávislého - řízení.“²⁸² Věcně a místně příslušným soudem je sice s ohledem na zásadu procesní ekonomie soud, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu,²⁸³ to však automaticky neznamená, že „by právě tento soud měl ve věci bez dalšího meritorně rozhodnout.“²⁸⁴ S ohledem na výše analyzovanou samostatnost obou řízení je tak soud povinen zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení, za nichž může ve věci samé rozhodnout. Soud je tedy mimo jiné povinen zkoumat svou příslušnost, a v případě negativního závěru věc postoupit příslušnému soudu.

Závěrem je proto možné uzavřít, že v případě zrušení rozhodčího nálezu podle § 34 odst. 1 ZRŘ je soud, který zrušil rozhodčí nález vždy příslušný k přijetí návrhu,²⁸⁵ nicméně s ohledem na jeho povinnost zkoumat splnění podmínek řízení není vyloučeno, že o meritu věci rozhodne soud jiný.

²⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

²⁷⁹ Stejně tak v případě zrušení rozhodčího nálezu z důvodu dle § 31 písm. g) nebo h) ZRŘ.

²⁸⁰ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 600. Shodně: LISSE, Luděk. *Komentář ke zákonu o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Praha: Linde, 2012, s. 631.

²⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 1899/2008; K otázce běhu promlčecí lhůty a řádného pokračování v řízení srov.: Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 26 Cdo 4802/2010.

²⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2015 sp. zn. 33 Cdo 384/2015.

²⁸³ LISSE, Luděk. *Komentář ke zákonu o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Praha: Linde, 2012, s. 631.

²⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2015 sp. zn. 33 Cdo 384/2015.

²⁸⁵ CELERÝN, Jakub. *Místní příslušnost obecného soudu po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí doložky* [online]. epravo.cz, 24. listopadu 2015 [citováno 31. 3. 2016]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/mistni-prislusnost-obecneho-soudu-po-zruseni-rozhodciho-nalezu-pro-neplatnost-rozhodci-dolozky-99674.html>>.

5.1.1 Výjimka z omezení zrušovacích důvodů podle § 31 písm. b) a c) ZRŘ – úvahy de lege ferenda

Dovolím si v této otázce nastínit krátkou úvahu de lege ferenda. Přestože rozumím opodstatnění zvýšené ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení²⁸⁶ a s ní související výjimky uvedené výše, tuto výjimku není podle mého názoru vhodné paušalizovat na všechny spory řešené v rozhodčím řízení, ve kterých vystupuje spotřebitel. Je podle mého názoru naopak nutné přistupovat ke každému případu individuálně s ohledem na jeho okolnosti, neboť i judikatura Nejvyššího soudu konstatuje, že zvláštní ochrana spotřebitele nesmí být absolutní, ale musí mít své meze. Nelze ji v žádném případě pojímat jako obranu lehkomyšlnosti a neodpovědného jednání spotřebitele,²⁸⁷ který i přes svůj pasivní přístup v rozhodčím řízení následně uplatní zrušovací důvod podle § 31 písm. b) ZRŘ. Zákodárce přijatou novelou,²⁸⁸ která do ustanovení § 33 ZRŘ zakotvila předmětnou výjimku, podpořil dle mého názoru možnost vzniku právní nejistoty té ze stran rozhodčího řízení, která bude v legitimní důvěře v nastalý právní stav vytvořený rozhodčím nálezem.

Výjimka z omezení zrušovacích důvodů podle § 31 písm. b) a c) ZRŘ by měla, dle mého názoru, zohledňovat okolnosti případu a přístup spotřebitele v konaném rozhodčím řízení, čehož by bylo možné dosáhnout zakotvením výjimky v § 33 ZRŘ v této podobě: *To neplatí, jde-li o spory ze spotřebitelských smluv a nemohl-li spotřebitel tyto důvody vzhledem ke všem okolnostem případu v rozhodčím řízení namítat.*²⁸⁹

²⁸⁶ K ochraně spotřebitele v rozhodčím řízení pohledem aplikace práva EU blíže: HAVELKA, Libor a kol. Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Spotřebitelské právo v rozhodovací praxi českých soudů (2. část). *Právní rozhledy*, č. 8, 2014, s. 295 – 304.

²⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009.

²⁸⁸ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²⁸⁹ Text kurzívou je autorovým návrhem znění poslední věty § 33 ZRŘ v rámci úvahy de lege ferenda.

ZÁVĚR

Závěr diplomové práce by měl v přehledné a strukturované formě zanalyzovat a interpretovat zodpovězení výzkumné otázky a pokud možno objektivně zhodnotit naplnění všech cílů práce, a to tak, aby si čtenář po jeho přečtení vytvořil - laicky a s nadsázkou řečeno - ucelený pohled o čem to celé vlastně bylo. V následujících řádcích se pokusím systematicky shrnout obsah jednotlivých kapitol a vzájemně propojit jejich dílčí závěry.

Podstata první kapitoly, která rozhodně netvořila okrajovou část diplomové práce, metaforicky odráží citát amerického filosofa, podle něhož je ten, kdo nezná svou minulost, odsouzen ji zopakovat.²⁹⁰ Tento citát si dovoluji metaforicky parafrázovat pro účely této práce na výrok, že ten kdo nezná teorii, je nucen prožít chyby, které jsou důsledkem neznalosti jejich příčin. V této rovině jsem přesvědčen, že bez teoretického základu, respektive bez znalosti teoretického podkladu není možné uchopit a analyzovat žádné praktické otázky vyvěrající z jakékoliv právní úpravy, neboť právě znalost teoretických východisek je efektivním nástrojem pro pochopení a vyřešení právních problémů vznikajících při aplikaci práva.²⁹¹

Výsledkem analýzy právní povahy rozhodčího řízení obsažené v první kapitole práce byla syntéza argumentů definující samotnou podstatu rozhodčího řízení a jeho základních institutů, demonstrativním výčtem zejména – charakteru rozhodčí smlouvy, povahy rozhodčího nálezu či postavení rozhodce v systému práva. První hypotéza práce byla vyvrácena, neboť na základě použitých argumentů bylo konstatováno smíšené pojetí právní povahy rozhodčího řízení, které kombinuje prvky jurisdikční a kontraktační doktríny. Druhá hypotéza byla naopak potvrzena. Povaha rozhodčího řízení podstatnou měrou ovlivňuje charakter rozhodčí smlouvy, ve které se kombinují její hmotněprávní aspekty i následné procesní účinky v případě vzniku sporu a jeho řešení v rozhodčím řízení.

Následující – druhá kapitola diplomové práce se věnovala otázce garance práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení, kdy byl zohledněn kontext a rozsah účinků nejen lidskoprávních dokumentů vnitrostátních, ale také dokumentů zahraničních, respektive mezinárodních. Výsledky analýzy, interpretace, abstrahování a následné syntézy prvků ovlivňujících povahu rozhodčího řízení, tedy výsledky metod, které byly použity v první kapitole práce, byly v kapitole druhé aplikovány při determinaci rozsahu garance práva na spravedlivý proces v rozhodčím řízení. Bylo též konstatováno, že při určení rozsahu garance práva na spravedlivý proces musí být zohledněn především autonomní prostor stran rozhodčího řízení

²⁹⁰ George Santayana byl představitel klasické americké filosofie přelomu 19. a 20. století. SAATKAMP, Herman. *George Santayana* [online]. Stanford Encyclopedia of Philosophy, 11. 2. 2002 [cit. 14. února 2016]. Dostupné na: <<http://plato.stanford.edu/entries/santayana/>>.

²⁹¹ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, s. 9.

při uzavírání rozhodčí smlouvy na straně jedné a zajištění minimálních standardů práva na spravedlivý proces při poskytování právních ochrany na straně druhé. Třetí hypotéza proto byla v tomto ohledu naplněna, jelikož bylo potvrzeno, že právní povaha rozhodčího řízení ovlivňuje rozsah garance práva na spravedlivý proces.

V třetí kapitole byl věnován prostor nejprve pro obecnou definici ústředního pojmu rozhodčího řízení – arbitrability sporu, přičemž byly nastíněny rozmanité přístupy k definici tohoto pojmu jednotlivých autorů, a to jak zahraničních, tak tuzemských. Účelem analýzy jednotlivých rozmanitých přístupů k tomuto pojmu byla snaha o dosažení jednotné a komplexní definice arbitrability. Předmětem téže kapitoly bylo také rozdělení arbitrability s ohledem na její pojetí, a to na arbitrabilitu subjektivní a objektivní. V případě subjektivní arbitrability bylo upozorněno na rozdílnost jejího pojetí optikou české a zahraniční doktríny, kdy závěry této analýzy byly následně užity při posuzování důsledků absence arbitrability ve vztahu k návrhu na zrušení rozhodčího nálezu v poslední kapitole diplomové práce. Čtvrtá hypotéza práce, která předpokládala, že arbitrabilita sporu a její obsah díky explicitnímu vyjádření v zákoně nepůsobí výkladové problémy, byla z části vyvrácena, neboť je nutné konstatovat, že byt' jsou podmínky zejména objektivní arbitrability explicitně vyjádřeny v zákoně, působí výklad jejich obsahu potíže.

V případě arbitrability objektivní byly její pozitivní i negativní podmínky dále analyzovány a interpretovány v následující čtvrté kapitole práce, kdy pro dosažení systematické kontextualizace těchto podmínek byla užita komparace se zahraničními přístupy. V rámci této čtvrté kapitoly je vhodné upozornit na problematické obsahové uchopení pojmu „majetkové spory“, který jsem vyložil metodou teleologického výkladu a současně jsem opodstatnil jeho extenzivní výklad pro účely podmínek objektivní arbitrability.

Poslední pátá kapitola práce byla úzce propojena s poznatky dvou předcházejících kapitol a věnovala se kontrolní a pomocné funkci soudu ve vztahu k rozhodčímu řízení, kdy u prvně jmenované funkce soudu byl následně nastíněn její obsah a účel, včetně analýzy iniciace zrušení vydaného rozhodčího nálezu jednou ze stran rozhodčího řízení a jeho důsledku. Dílčí závěry této kapitoly byly podloženy judikaturou Nejvyššího i Ústavního soudu, včetně judikatury Evropského soudního dvora. Neopomenul jsem ani úvahy de lege ferenda ve vztahu ke zvýšené ochraně spotřebitelů při realizaci kontrolní funkce soudu, respektive při podávání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 písm. b) a c) ZRŘ. Zaujal jsem postoj, podle kterého není možné s ohledem na obecné právní zásady²⁹² a zejména zásadu právní jistoty absolutizovat ochranu

²⁹² Srov.: TRYZNA, Jan. *Právní principy a právní argumentace. K vlivu právních principů na právní argumentaci při aplikaci práva.* Praha: Auditorium, 2010, s. 174 – 208.

spotřebitele bez ohledu na okolnosti daného případu, tak jak je tomu v současné právní úpravě ve vztahu k důvodům zrušení rozhodčího nálezu soudem. Pátá hypotéza diplomové práce byla potvrzena. Příčiny nedostatku arbitrability jsou v ZRŘ explicitně vyjádřeny a korespondují s důvody zrušení rozhodčího nálezu pro nedostatek arbitrability, přičemž zákonodárce v řízení o zrušení rozhodčího nálezu zohlednil zvláštní postavení spotřebitele.

Odpověď na hlavní výzkumnou otázku, zda má právní povaha rozhodčího řízení vliv na vybrané instituty rozhodčího řízení, byla systematicky naplňována v průběhu celé práce, kdy v závěru práce nemůže být pochyb o tom, že povaha rozhodčího řízení má na analyzované instituty - především na charakter rozhodčí smlouvy, rozhodčího nálezu, arbitrabilitu sporu a garanci práva na spravedlivý proces - nezanedbatelný vliv a dotváří při aplikaci těchto institutů jejich obsah. S ohledem na dosažení cíle, rozmanité užívání tuzemských i zahraničních odborných zdrojů a judikatury, použitou metodologii a její výsledky považuji účel práce za naplněný a jsem přesvědčen, že diplomová práce má pro rozhodčí řízení a zejména arbitrabilitu sporu význam odpovídající charakteru vysokoškolské závěrečné práce.

SEZNAM CÍTOVANÝCH ZDROJŮ

České odborné monografie

- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. Praha: C. H. Beck, 2012, 595 s.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář I. díl*. Praha: C. H. Beck, 2008. 1276 s.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1672 s.
- DAVID, Ludvík. *Občanský soudní řád. Komentář. I. Díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, 1072 s.
- DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád. Komentář I*. Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s.
- ELLER, Otakar. *Mezinárodní občanské právo procesní*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1987, 93 s.
- HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční řízení*. Praha: C. H. Beck, 2013, 262 s.
- HÁSOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1482 s.
- HOLÁ, Lenka. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada Publishing, 2013, 512 s.
- HOLLÄNDER, Pavel. *Ústavněprávní argumentace: obhlédnutí po deseti letech Ústavního soudu*. Praha: Linde, 2003, 103 s.
- HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní. II. díl, reprint*, Praha: Wolters Kluwer, 2010, 442 s.
- HROMADA, Miroslav. *Pracovněprávní spory*. Praha: C. H. Beck, 2015, 214 s.
- KAMLACH, Milan. *Zákon o rozhodčím řízení s komentářem*. Praha: Sagit, 1995, 112 s.
- KLEIN, Bohuslav, DOLEČEK, Martin. *Rozhodčí řízení*. Praha: ASPI, 2007, 254 s.
- KLÍMA, Karel. *Listina a její realizace v systému veřejného a nového soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 332 s.
- KMEC, Jirí a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1660 s.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, 247 s.

- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, 2380 s.
- LISSE, Luděk a kol. *Euronovela zákona o rozhodčím řízení s judikaturou*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2012, 504 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014, 1234 s.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézáni práva. Úvod do právní argumentace*. 2. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2011, 296 s.
- MELZER, Filip. *Právní jednání a jeho výklad*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2009, 218 s.
- MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 1996, 214 s.
- OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 440 s.
- RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a v zahraničí*. Praha: C. H. Beck, 2004. 768 s.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání, Praha: ASPI, 2008, 388 s.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*, 3. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2013, 399 s.
- RŮŽIČKA, Karel. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 254 s.
- SCHELLE, Karel, Ilona SCHELLEOVÁ. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 300 s.
- STAVINHOVÁ, Jaruška. HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Doplněk, 2004, 660 s.
- STEINER, Vilém, ŠTAJGR, František. *Československé mezinárodní civilní právo procesní*. Praha: Academia, 1967, 385 s.
- SVOBODA, Karel. *Občanský soudní řád. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, 1422 s.
- TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Praha: C. H. Beck, 2014, 372 s.
- TRYZNA, Jan. *Právní principy a právní argumentace. K vlivu právních principů na právní argumentaci při aplikaci práva*. Praha: Auditorium, 2010, 332 s.

- WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 906 s.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část první – řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Linde, 2015, 621 s.
- ZOUBEK, Vladimír. *Právověda a státověda. Úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 700 s.

České a slovenské články v odborných časopisech

- BELLING, Vojtěch. Pojem suverenity a jeho relevance v éře postnacionálního vládnutí, *Právník*, č. 8, 2014, s. 609 - 642.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander, PEZL, Tomáš. Postavení rozhodčího řízení v systému ochrany práv a ústavního pořádku České republiky a dalších zemí, *Právní rozhledy*, č. 7, roč. 12, 2004, s. 256 - 261.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander, Nárok rozhodců na odměnu a způsob jejího stanovení. *Bulletin advokacie*, č. 6, 2006, s. 34 - 38.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie*, č. 9, 2007, s. 23 - 31.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. ŘEZNÍČEK, Tomáš. Dopady rozhodnutí o úpadku a insolvenčního řízení na majetek účastníka na probíhající rozhodčí řízení v tuzemské a mezinárodní praxi ve světle aktuální judikatury některých obecných a rozhodčích soudů. *Obchodněprávní revue*, č. 9, roč. 2, 2010, s. 253 - 267.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Tuzemská právní praxe a veřejnost objevují výhody rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 2, 2006, s. 18 - 21.
- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, č. 5, 2012, s. 15 - 21.
- BEZOUŠKA, Petr, KOCINA, Jan. Právní povaha rozhodčího řízení – aplikační problémy. *Právní rozhledy*, č. 16, roč. 18, 2010, s. 585 - 588.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, STAVINHOVÁ, Jaruška, GREGOROVÁ, Zdeňka. K některým otázkám právní subjektivity a způsobilosti k právním úkonům u nezletilých. *Právní rozhledy*, č. 2, roč. 5, 1997, s. 53 - 60.
- DAVID, Ludvík: Poznámky k teleologickému výkladu zákona. *Právní rozhledy*, č. 23, roč. 14, 2006, s. 858 - 863.
- DAVID, Marek. K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 10, s. 27 - 29.

- DOBIÁŠ, Pavel, DOBIÁŠ, Petr. Arbitrabilita sporů týkajících se nemovitostí podle platné právní úpravy ČR. *Právník*, č. 8, 2005, s. 925 - 931.
- DOBIÁŠ, Petr. Nová právní úprava rozhodčího řízení v Rakousku. *Právník*, č. 9, 2006, s. 1074 - 1086.
- FILIP, Jan. Poznámka pod čarou jako problém legislativy a judikatury, *Právní zpravodaj*, 1999, č. 0, s. 1 - 11. Dostupné online na <https://is.muni.cz/el/1422/jaro2012/NP401Zk/um/Poznamky_pod_carou-PrZpr.pdf>.
- FRINTA, Ondřej. Pojetí svéprávnosti v návrhu nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, č. 1-2, 2011, s. 58 - 66.
- HANUŠ, Libor. K argumentaci teleologickým výkladem (vázanosti soudce zákonem). *Právní rozhledy*, č. 7, roč. 15, 2007, s. 233 - 270.
- HAVELKA, Libor a kol. Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Spotřebitelské právo v rozhodovací praxi českých soudů (2. část). *Právní rozhledy*, č. 8, roč. 22, 2014, s. 295 - 304.
- HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše. Platnost rozhodčí smlouvy aneb jaký vliv může mít určení povahy rozhodčí smlouvy na praxi. *Právní fórum*, č. 8, roč. 8, 2011, s. 373 - 378.
- HULMÁK, Milan, VLČEK, Karel. Obecná informační povinnost při sjednávání smlouvy – 2. část. *Právní rozhledy*, č. 18, roč. 20, 2012, s. 644 - 650.
- KNOBLOCHOVÁ, Věra. Alternativní způsoby řešení sporů: porovnání soudního smíru a mediace. *Právník*, č. 9, 2000, s. 857 - 873.
- KŘIVÁČKOVÁ, P. Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára. Perspektivy alternativního řešení kolektivních sporů v ČR ve světle Doporučení Komise 2013/396/EU. *Právní rozhledy*, č. 13-14, roč. 23, 2015, s. 502 - 508.
- KŘIVÁČKOVÁ, P. Jana, PODRAZIL, Petr. Řešení procesní situace po zrušení rozhodčího nálezu. *Právní rozhledy*, č. 8, roč. 21, 2013, s. 284 - 287.
- KULHÁNEK, Martin. Poznámky k připravované novele zákona o rozhodčím řízení, *Právní rozhledy*, č. 7, roč. 19, 2011, s. 247 – 253.
- LISSE, Luděk. K právní povaze rozhodčího řízení, *Právní rozhledy*, č. 15, roč. 19, 2011, s. 551 – 558.
- MACUR, Josef. Důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy. *Právní rozhledy*, č. 12, roč. 9, 2001, s. 579 – 583.

- MIKULCOVÁ, Lenka. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*, č. 2, roč. 22, 2014, s. 52 - 56.
- MYSLIL, Stanislav. Málo smírů v majetkových sporech. *Bulletin advokacie*, č. 11-12, 2003, s. 30 – 34.
- MYŠÁKOVÁ, Petra: Autonomie vůle v mezinárodní arbitráži, *Právní rádce*, č. 4, 2008, s. 41.
- PECHA, Richard. K právní povaze rozhodčích nálezů. *Bulletin advokacie*, 2003, č. 5. s. 41 - 45.
- PETROV, Jan. Neplatnost právních jednání. *Bulletin advokacie*, č. 3, 2011, s. 36 - 43.
- PILÍK, Václav. Přiznání svéprávnosti nezletilému podle nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, č. 10, roč. 22, 2014, s. 349 - 353.
- POHL, Tomáš. K problematice přezkoumání rozhodčích nálezů soudem. *Právní fórum*, č. 4, roč. 5, 2008, s. 158 - 167.
- RUBAN, Radek. K právní subjektivitě, povaze a jednání právnických osob. *Časopis pro právní vědu a praxi*, č. 3, roč. 21, 2013, s. 388 - 405.
- RŮŽIČKA, Karel. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 5, 2003, s. 32 - 40.
- RŮŽIČKA, Karel. Odvolání v rozhodčím řízení? *Právní praxe v podnikání*, č. 4, roč. 9, 2000, s. 11 - 16.
- STEINER, Vilém. K teoretické koncepci rozhodčí smlouvy v mezinárodní arbitráži. *Právník*, č. 1, 1971, s. 904 - 923.
- SUCHOŽA, Josef, PÁLKOVÁ, Regina: Právna úprava rozhodcovského konania v Slovenskej republike. *Právní fórum*, č. 3, roč. 7, 2010, s. 106 - 114.
- ŠÍNOVÁ, Renáta. Procesní způsobilost nezletilých účastníků řízení (s přihlédnutím k právní úpravě svéprávnosti v návrhu nového občanského zákoníku). *Právní rozhledy*, č. 17, roč. 19, 2011, s. 616 - 621.
- VLASTNÍK, Jiří. Právo na spravedlivý rozhodčí proces. *Právní rozhledy*, č. 1, roč. 20, 2012, s. 1 - 12.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Právní úprava arbitráže ve Francii a její potencionální vliv na připravovanou novelu zákona č. 216/1994 Sb. *Právní fórum*, č. 4, roč. 7, 2010, s. 184 - 189.

- ZACHARIÁŠ, Jaroslav. Ošklivý trik aneb nad zkoumáním platnosti či existence rozhodčí smlouva. *Právník*, č. 12, 2003, s. 1229 - 1237.
- ZOULÍK, František. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, č. 1, 2007, s. 13 - 15.
- ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčního řízení. *Právní fórum*, č. 4, roč. 6, 2009, s. 153 - 160.
- ZVÁNOVEC, Vít. Právní úprava svéprávnosti nezletilců v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, č. 1-2, 2011, s. 53 - 57.
- ZWETTLEROVÁ, Ingrid, BERDYCH, Martin. Náležitosti a forma rozhodčí doložky. *Právní rozhledy*, č. 24, roč. 16, 2008, s. 891 - 904.

Zahraníční odborné monografie

- BLACKABY, Nigel., PARTASIDES, Constantine, REDFERN, Alan, HUNTER, J. Martin. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. 6. vydání. New York: Oxford University Press, 2015, 826 s. Dostupné online na: <http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/book-toc.aspx?book=TOC_Redfern_6Ed_2015>.
- BORN, Gary. *International commercial arbitration*. I. volume. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer Law & Business, 2009, s. 1738.
- LEW, Julian, D. M., MISTELIS, Loukas, A., KRÖLL, Stefan, M. *Comparative International Commercial Arbitration*. The Hague: Kluwer Law International, 2003, 904 s. Dostupné online na: <http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/booktoc.aspx?book=TOC_Lew_2003_V05_V06IBA>.
- MISTELIS, Loukas, A. In MISTELIS, Loukas, A. BREKOULAKIS, Stavros, L. *Arbitrability: International and Comparative Perspectives*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, 366 s. Dostupné online na: <http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/book-toc.aspx?book=TOC_Mistelis_2009_V03>.
- PETROCHILOS, Georgios. *Procedural Law in International Arbitration*. Oxford: Oxford University Press, 2004, 436 s.
- REDFERN, Alan, HUNTER, Martin. *Law and Practice of International Commercial Arbitration*. 4. vydání, Londýn: Sweet & Maxwell, 2004. 667 s. Dostupné online na: <<https://books.google.cz/books?id=9mBqDa>>

SBZwC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.

- SCHLOSSER, Peter. *Das Recht der internationalen privaten Schiedsgerichtsbarkeit*. Tübingen: J. C. B. Mohr, 1989, 791 s.
- SCHÜTZE, A. Rolf. *Schiedsgericht und Schiedsverfahren*. 5. vydání, Mnichov: C. H. Beck, 2012, 325 s.
- SCHWAB, Karl, Heinz, WALTER, Gerhard. *Schiedsgerichtsbarkeit. Kommentar*. Mnichov: C. H. Beck, 2005, 709 s.
- WAGNER, K. Philipp. *Abstimmungsfragen zwischen Internationalem Insolvenzrecht und Internationaler Schiedsgerichtsbarkeit*. Frankfurt nad Mohanem: Peter Lang, 2008, 200 s. Dostupné online na: <<http://1url.cz/3ttLs>>.

Sborníky, včetně zahraničních

- HRADILOVÁ, Veronika. Diversita v přístupu k arbitrabilitě: obchodní aspekt rozhodčího řízení vs. rozšiřování přípustnosti sporů ve vybraných právních řádech. In ŽATECKÁ, Eva – TRÁVNÍČKOVÁ a kol. (eds.) *COFOLA 2010: the Conference Proceedings*. Brno: Masaryk University, 2010, (nečíslováno). Dostupné online na: <https://is.muni.cz/el/1422/jaro2010/MPX41/um/14695133/14695138/Hradilova_Veronika__1559_.pdf>.
- KYSELOVSKÁ, Tereza. Rozhodčí doložky (nejen) ve spotřebitelských smlouvách a ochrana základních lidských práv. In DÁVID, Radovan, NECKÁŘ, Jan., SEHNÁLEK, David (eds.) *COFOLA 2009: the Conference Proceedings. 1. edition*. Brno: Masaryk University, 2009. Dostupné na: <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2009/files/contributions/Tereza%20Kyselovska%20_829_.pdf>.
- LANDROVE, J. Carlos. European Convention on Human Rights' Impact on Consensual Arbitration An État des Lieu of Strasbourg Case-Law and of a Problematic Swiss Law Feature. In HOTTELIER, Michel a kol. (eds.) *Human Rights at the Center*. Zürich, 2006. s. 73 - 101. Dostupné na: <http://www.landrove.ch/pdf/ECHR_2006_Landrove.pdf>.
- MISTELIS, Loukas, A. In MISTELIS, Loukas, A. BREKOULAKIS, Stavros, L. *Arbitrability: International and Comparative Perspectives*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, 366 s. Dostupné online na: <<http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/document.aspx?id=ipn31585>>.

- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení. In Dny práva – 2009 – Days of Law. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 30. 8. 2015]. Dostupné na: <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2009/files/rozhodci_rizeni.html>.
- SVOBODNÁ, Klára. Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů v ČR. In HAMULÁK, Ondrej (ed). *Debaty mladých právníků*. Olomouc: Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2007, s. 88 – 92.

Zahraniční články v odborných časopisech

- HANOTIAU, Bernard. The law applicable to arbitrability. *SINGAPORE ACADEMY OF LAW JOURNAL*, č. 26, 2014, s. 874 – 885. Dostupné online na: <<http://1url.cz/IttLC>>.
- JAKSIC, Aleksandar. Procedural Guarantees of Human Rights in Arbitration Proceedings. A Still Unsettled Problem? *Journal of International Arbitration*, 2007, roč. 24, č. 2, s. 159 – 171.
- S. B. C. Arbitrability of labor disputes. *Virginia Law Review*, vol. 47, no. 7, 1961, s. 1182 – 1208. Dostupné online na: <<http://www.jstor.org/stable/1071031>>.

Tuzemská judikatura

- Rozhodnutí krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. září 1964, sp. zn. 4 Co 371/64.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. října 1968, sp. zn. 4 Cz 105/68.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. listopadu 1995, sp. zn. 10 Cmo 414/95.
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. srpna 1997, sp. zn. IV. ÚS 79/97.
- Nález Ústavního soudu ze dne 2. února 2000, sp. zn. I. ÚS 22/99.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2000, sp. zn. 20 Cdo 2499/98.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2001, sp. zn. 29 Cdo 1201/99.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. října 2001, sp. zn. II. ÚS 277/99.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2001, sp. zn. III. ÚS 460/01.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. října 2002, sp. zn. IV. ÚS 435/02.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. září 2003, sp. zn. III. ÚS 145/03.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2003, sp. zn. IV. ÚS 511/03.

- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2004, sp. zn. I. ÚS 339/02.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. února 2004, sp. zn. Pl. ÚS 31/03.
- Nález Ústavního soudu ze dne 7. prosince 2004, sp. zn. I. ÚS 670/02.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2006, sp. zn. 20 Cdo 1662/2005.
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. srpna 2006 sp. zn. I. ÚS 398/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. září 2006, sp. zn. Pl. ÚS 51/06.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2007, sp. zn. 26 Odo 353/2006.
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. července 2007, sp. zn. I. ÚS 557/05.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. května 2008, sp. zn. 5 Cmo 141/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. června 2008, sp. zn. 32 Cdo 1201/2007.
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích dne 29. října 2008, sp. zn. 23 Co 509/2008.
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 28. ledna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 37/08.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2009, sp. zn. 23 Cdo 2570/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. listopadu 2009, sp. zn. IV. ÚS 128/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. února 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2010, sp. zn. 29 Cdo 1899/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2010, sp. zn. 32 Cdo 953/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. 32 Cdo 761/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 23 Cdo 3300/2009.
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 32 Cdo 3299/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. září 2011, sp. zn. 23 Cdo 1873/2010.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. října 2011, sp. zn. II. ÚS 3057/10.
- Nález Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 3613/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 26 Cdo 4802/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2012, sp.zn. 23 Cdo 3728/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2012, sp. zn. 22 Cdo 1643/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 29 Cdo 2254/2011.
- Nález Ústavního soudu ze dne 16. července 2013, sp. zn. I. ÚS 1794/10.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn.: 23 Cdo 3896/2012.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. I. ÚS 1928/11.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2013, sp. zn. 20 Cdo 1156/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. ledna 2014, sp. zn. 29 Cdo 3969/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 2648/2013.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 3958/2013.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2014, sp. zn. 23 Cdo 1003/2013.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 2014, sp. zn. 23 Cdo 168/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2015 sp. zn. 33 Cdo 384/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 2103/2013.

Zahraniční judikatura

- Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. března 1982, *Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH v Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG. & Co. KG*, věc 102/81.
- Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ze dne 3. prosince 1986, sp. zn. IVb ZR 80/85.
- Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 4. března 1987, *Rychetský v. Švýcarsko*, stížnost č. 10881/84.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. října 1993, *Dombo Bebeer B. V. proti Nizozemí*, stížnost č. 14448/88.

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. října 1996, *Ankerl proti Švýcarsku*, stížnost č. 17748/91.
- Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 27. listopadu 1996, *Nordström-Janžon a Nordström-Lehtinen proti Nizozemí*, stížnost č. 28101/95.
- Usnesení Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. února 1999, *Osmo Suovaniemi a ostatní proti Finsku*, stížnost č. 31737/96.
- Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. června 2001, *Kress vs. Francie*, stížnost č. 39594/98.
- Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 26. října 2006, *Elisa María Claro v. Centro Móvil Milenium SL*, C-168/05.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. října 2010, *Suda proti České republice*, stížnost č. 1643/06.

Jiné a internetové zdroje

- BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *The Legal Nature of International Commercial Arbitration and the Effects of Conflicts between Legal Cultures*. Law of Ukraine [online]. papers.ssrn.com, únor 2011 [cit. 30. listopadu 2015]. Dostupné na: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1921748>.
- CELERÝN, Jakub. *Místní příslušnost obecného soudu po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí doložky* [online]. epravo.cz, 24. listopadu 2015 [citováno 31. 3. 2016]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/mistni-prislusnost-obecneho-soudu-po-zruseni-rozhodciho-nalezu-pro-neplatnost-rozhodci-dolozky-99674.html>>.
- KOLOMIČENKO, Jakub. *Účinek zahájení insolvenčního řízení na probíhající řízení u jiného orgánu* [online]. epravo.cz, 26. dubna 2013 [cit. 1. listopadu 2015]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/ucinek-zahajeni-insolvencniho-rizeni-na-probihajici-rizeni-u-jineho-soudu-90433.html>>.
- LISSE, Luděk. *Nalézání práva rozhodci v nové judikatuře ústavního soudu* [online]. epravo.cz, 20. 10. 2011 [cit. 10. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html>>.
- LISSE, Luděk. *Věcný přezkum rozhodčího nálezu soudem a přezkum platnosti rozhodčí doložky v aktuální judikatuře* [online]. epravo.cz, 30. prosince 2014 [citováno 10. 2. 2016]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vecny-prezkum-rozhodciho>>.

nalezu-soudem-a-prezkum-platnosti-rozhodci-dolozky-v-aktualni-judikature-96294.html>.

- MELZER, Filip. *O teorii a praxi v právu* [online]. epravo.cz, 21. 7. 2011 [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/efocus/o-teorii-a-praxi-v-pravu-98476.html>>.
- MISTELIS, Loukas, A. *Fundamental Observations and Applicable Law, Chapter 1 - Arbitrability – International and Comparative Perspectives* [online]. kluwerarbitration.com, [cit. 25. 8. 2015]. Dostupné na: <<http://www.kluwerarbitration.com/CommonUI/document.aspx?id=ipn31585>>.
- PACHL, Lukáš. *Vztah insolvenčního řízení a rozhodčího řízení*. [online]. kn.cz, 3. dubna 2011 [citováno 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.kn.cz/clanek/vztah-insolvencniho-rizeni-rozhodciho-rizeni>>.
- SAATKAMP, Herman. *George Santayana*. [online]. Stanford Encyclopedia of Philosophy, 11. 2. 2002 [cit. 14. února 2016]. Dostupné na: <<http://plato.stanford.edu/entries/santayana/>>.
- SLAŠŤAN, Miroslav. *Spôsobilosť sporov na ich rozhodovanie v rozhodcovskom konaní: arbitrabilita sporov, výklad rozhodcovských doložiek a uplatňovanie nárokov z bezdôvodného obohatenia* [online]. epravo.cz, 19. 8. 2014 [cit. 10. září 2015]. Dostupné na <<http://1url.cz/dYnc>>.
- SYROVÁTKO, J. Petr. *Několik poznámek k Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit e. V. Část II. „Rozhodčí doložky, jejich sjednávání a forma“* [online]. epravo.cz, 3. února 2003 [citováno 1. listopadu 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-poznamek-k-deutsche-institution-fur-schiedsgerichtsbarkeit-ev-cast-ii-rozhodci-dolozky-jejich-sjednavani-a-forma-20951.html>>.
- VEDRALA, Josef a kol. *Metodická pomůcka pro přípravu návrhů právních předpisů (III. část)* [online]. vlada.cz, 11. července 2006 [cit. 2. listopadu 2015]. Dostupné na: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/dokumenty/metodicka-pomucka-pro-pripravu-navrhu-pravnich-predpisu-iii--cast-18197/>>.

Předpisy

- Rakouský civilní řád soudní, zákon č. 113/1895. (Zivilprozessordnung)
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

ABSTRAKT

Diplomová práce s názvem “Arbitrabilita sporu a důsledky její absence“ se zabývá problematikou rozhodčího řízení, především pak otázkami povahy rozhodčího řízení, charakterem rozhodčí smlouvy, arbitrabilitou sporu a vlivu povahy rozhodčího řízení na právo na spravedlivý proces. Diplomant pracuje se širokou škálou odborných zdrojů včetně judikatury soudů a vše vhodně kombinuje s cílem zodpovědět vybrané sporné otázky rozhodčího řízení.

SUMMARY

The thesis titled "Arbitrability of disputes and the consequences of its absence" deals with the issue of arbitration, particularly with the question of the nature of arbitration, the arbitration agreement, arbitrability of the dispute and influence the nature of arbitration for the right to a fair trial. Author works with a wide variety of expert sources, including courts decisions and combines the findings to answer selected controversial issues of arbitration.

SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV / KEY WORDS

Klíčová slova: rozhodčí řízení, rozhodce, rozhodčí smlouva, právo na spravedlivý proces, arbitrabilita, právní principy, zrušení rozhodčího nálezu, doktrinální pojetí, kontrolní funkce, pomocná funkce, právo na právní ochranu, majetkový spor, UNCITRAL.

Key words: arbitration, arbitrator, arbitration agreement, right to a fair trial, arbitrability, legal principles aside an arbitral award, doctrinal concepts, control functions, auxiliary functions, right to legal protection, property dispute, UNCITRAL.